

HET NATIONAAL BIBLIOTHEEKWEZEN IN FRANKRIJK EN GROOT-BRITTANNIË;

de rol van de overheid

n b b i

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam

telefoon: ~~24 37 36 / 24 37 37 / 24 37 38 / 24 37 39~~

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

24 MEI 1993

002: 02: 027 : 351.852.11: 351.854 (410)(44)

91-011

HET NATIONAAL BIBLIOTHEEKWEZEN IN FRANKRIJK EN GROOT-BRITANNIË;

de rol van de overheid

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

© NBBI, Den Haag 1990
ISBN 90 70118 62 9
CIP

Inhoud

Ten geleide	5
Samenvatting	7
1 Doelstelling en verantwoording	9
2 Informatieverzorgingsbeleid	11
3 Ontwikkelingen en veranderingen in Frankrijk en Groot-Brittannië	13
4 Frankrijk	
4.1 Het bibliotheekwezen gekarakteriseerd	15
4.2 Overheidsbemoeienis	21
4.3 Nationale coördinatie en stimulering	24
4.4 Belangrijkste ontwikkelingen in nationale context	28
5 Groot-Brittannië	
5.1 Het bibliotheekwezen gekarakteriseerd	35
5.2 Overheidsbemoeienis	39
5.3 Nationale coördinatie en stimulering	41
5.4 Belangrijkste ontwikkelingen in nationale context	48
6 De resultaten vertaald	53
Noten	56
Bijlagen	
1 Checklist voor de vraagstelling	58
2 Lijst van gesprekspartners	66
3 Achtergrond-notitie	67
4 British Library; priorities for research	70
Colofon	72

Ten geleide

Onder de verzamelnaam 'Internationale Monitorfunctie' voert het NBBi onderzoek uit naar relevante ontwikkelingen en activiteiten in het buitenland op onder meer beleidsmatig en technisch terrein in de informatieverzorging. Deze ontwikkelingen kunnen zowel betrekking hebben op de publieke sector als op de marktsector.

Het doel van deze onderzoeken is, naast het signaleren van nieuwe ontwikkelingen, het geïnformeerd houden van het nationale beroepsveld in bibliotheekwezen en informatieverzorging. Bovendien worden de opgedane kennis en ervaring bij de beleidsbepaling van het NBBi betrokken, bijvoorbeeld bij het identificeren van projectonderwerpen en aandachtsgebieden en het formuleren van criteria met betrekking tot de selectie van project- en onderzoekvoorstellen van derden.

Het NBBi hoopt met deze activiteit een bijdrage te leveren aan een beter inzicht in de ontwikkelingen in de landen om ons heen.

Samenvatting

Deze oriëntatie op de ontwikkelingen en veranderingen binnen het nationaal bibliotheekwezen in Frankrijk en Groot-Brittannië en de rol van de overheid daarbinnen in het bijzonder heeft in het kader van de 'internationale monitor-functie' van het NBBI plaatsgevonden.

Achtergrond voor het onderzoek werd gevormd door de vraag op welke wijze het nationaal bibliotheekwezen in Nederland in een Europese context zich het best kan voorbereiden op de 21e eeuw. Uitdagingen vanuit de wetenschap en de techniek zijn er zowel wat betreft het aanbod aan informatie als wat betreft de informatietechnologie genoeg.

Het nationaal bibliotheekbeleid kan niet los gezien worden van het informatiebeleid, voor zover dat in de ons omringende landen bestaat.

De behoefte aan één nationale coördinerende organisatie is in een aantal geïndustrialiseerde landen aanwezig; de praktijk van veel gevestigde belangen bemoeilijkt echter het ontstaan van zo een organisatie.

In Frankrijk en Groot-Brittannië is – toeval of niet – een aantal veranderingen en ontwikkelingen aan de gang die min of meer van een gelijksoortig karakter zijn. Het betreft hier: aandacht van de centrale overheid voor de verbetering van de positie van de openbare bibliotheken, opvang van de door de wetenschappelijke bibliotheken opgelopen achterstand ten opzichte van een aantal andere toonaangevende landen als de Bondsrepubliek Duitsland, USA en Japan, de reorganisatie en nieuwbouw van de nationale bibliotheek, e.d.

Frankrijk en Groot-Brittannië hebben beide een complex bibliotheekveld waarin gevestigde belangen en vernieuwing samengaan, en niet altijd zonder belemmeringen. Van éénduidig bibliotheek- en R&D-beleid is niet of nauwelijks sprake, evenmin als van een breed interdepartementaal draagvlak voor informatieverzorgingsactiviteiten.

Regionale samenwerkingsverbanden en netwerken worden in beide landen geconsolideerd, nieuwe ontstaan. De noodzaak

tot samenwerking tussen de verschillende partners wordt duidelijk: financiële problemen nopen tot gezamenlijke actie zoals gemeenschappelijke automatisering, zwaartepuntvorming in collecties, e.d. Verwoord door een Engelse autoriteit:

'... the ideal library has everything. As there is no ideal library, then we must all cooperate to share our resources ...'.

Operationeel veld en beroepsorganisaties gezamenlijk kunnen de door de overheid opgelegde restricties alleen dan aan wanneer er meer energie wordt gestoken in de sociale factor van de informatieverzorging:

afstemming, coördinatie en bundeling vanuit een coöperatief denken en handelen.

1 Doelstelling en verantwoording

Op het terrein van het bibliotheekwezen – een wezenlijke actor binnen de informatieverzorgingssector – is het voor het NBBI vanuit zijn landelijke taakstelling van belang kennis en inzicht te verwerven en bij te houden omtrent de organisatorische infrastructuur van bibliotheken in het buitenland.

Aandachtspunten daarbij zijn de rol van de overheid, de bestaande samenhang en coördinatie tussen nationale bibliotheekinstellingen en de inhoud en reikwijdte van nationale stimuleringsprogramma's.

Het NBBI heeft in dit kader een 'internationale monitorfunctie' in zijn activiteiten ingebouwd waarmee op structurele wijze informatie inzake buitenlandse ontwikkelingen wordt verzameld. Kennis van buitenlandse ontwikkelingen zal kunnen bijdragen aan de vorming en bijstelling van een nationale strategie voor het speur- en ontwikkelingswerk in de informatieverzorging. In dit kader heeft een oriëntatie plaatsgehad naar de organisatorische infrastructuur in Frankrijk en Groot-Brittannië. Met name deze twee landen zijn gekozen omdat in Frankrijk de rol van de centrale overheid toonaangevend is of was, terwijl Groot-Brittannië reeds lang gekenmerkt wordt door de terugtrekkende overheid.

Achtergrond voor het onderzoek werd onder meer gevormd door vragen als '... welke technische en organisatorische oplossingen moeten worden gevonden voor het spanningsveld dat optreedt door de uitdagingen van de techniek en de toename van het aanbod enerzijds en de veelheid en diversiteit van taken anderzijds waarmee bibliotheken in de 21e eeuw te maken krijgen?' en '... wat voor antwoord geeft het nationaal bibliotheekwezen op de duidelijker wordende vraag van de gebruiker, met andere woorden hoe worden betere inzichtelijkheid, bruikbaarheid en bereikbaarheid van informatie gerealiseerd?'

Het nationaal bibliotheekwezen in en buiten Nederland staat bij het herformuleren van zijn taken voor de keuze een

bewaarder en beschermer van kennis te zijn of de nadruk te leggen op de informatiefunctie, het aanbod primair richten op de vraag.

Het is van belang in steeds sterkere mate gebruik te maken van bestaande organisaties, middelen en expertise in hun onderlinge samenhang. De relatie met de subsidiënt dient verhelderd te worden.

De probleemstelling voor het onderzoek luidde als volgt:

■ welke stimulansen gaan uit van het vigerende informatie(verzorgings)beleid van de overheid en met welke effecten voor het landelijke bibliotheekwezen

De volgende stappen zijn bij het onderzoek doorlopen:

- oriëntatie op het onderwerp en deskresearch
- gerichte bezoeken aan de twee landen, beperkt tot de centra Parijs en Londen
- rapportage.

Deskresearch diende met name om vooraf voldoende georiënteerd te raken en om een uitgewerkte vraagstelling als leidraad voor de gesprekken te kunnen opstellen (bijlage 1). Het onderzoek was gericht op de formele en informele relaties tussen overheid en operationele diensten, en toegespitst op nationale trends, innovatiestrategieën, R&D-beleid, financieringsstromen, e.d. Ten einde echt de vinger te kunnen leggen op de opinies en ervaringen rond beleid en nieuwe trends in de desbetreffende landen bleek een goede weg een en ander te achterhalen via personen die een centrale positie innemen of via personen met visie en overzicht. Een lijst van gesprekspartners is aan de rapportage toegevoegd (bijlage 2). Als achtergrondinformatie is aan de gesprekspartners een notitie aangeboden waarin doel en aanpak worden geschetst (bijlage 3).

Deze brochure gaat kort in op een aantal opvattingen rond het informatieverzorgingsbeleid en schetst parallele ontwikkelingen en veranderingen in de beide onderzochte landen.

Vervolgens wordt een en ander uitgewerkt aan de hand van feiten en bevindingen die tijdens het onderzoek naar de situatie in Frankrijk en Groot-Brittannië naar voren zijn gekomen. Vooropgesteld zij dat het onderzoek een verkennend karakter had.

2 Informatie- verzorgingsbeleid

De structuur van het nationaal bibliotheekwezen kan niet los worden gezien van het gehele – en complexe – vraag- en aanbodmechanisme in de informatiemarkt.

Een nationaal bibliotheekbeleid zou idealiter deel moeten uitmaken van een nationaal informatiebeleid. Of dit in de praktijk altijd zo is, hangt af van de (informatie)politieke constellatie van een land. Vaak wordt de term informatiebeleid gebruikt voor informatieverzorgingsbeleid, mediabeleid, bibliotheekbeleid, telecom- en computerindustriebeleid, etc.

Beleid is – vrij vertaald naar de UNESCO-definitie – een verzameling (politieke) uitgangspunten en principes waarop een bepaalde actie berust.¹ Een nationaal informatiebeleid moet uitgaan van expliciete keuzen en zal veelal bestaan uit een kaderbeleid met een aantal facetten als professionele informatie, numerieke en feiten-informatie en transport- en distributietechnologie.

In de praktijk moet het beleid uitmonden in een actieplan waarmee zo pragmatisch mogelijk operationele activiteiten kunnen worden gestimuleerd. Deze theorie is nog steeds hanteerbaar, de praktijk blijkt echter per ontwikkeld en in ontwikkeling zijnd land af te wijken.

Daarmee wordt duidelijk dat die complexiteit en diversiteit van de informatiesector de totstandkoming en werking van één heldere informatiebeleidsstructuur belemmeren.

De heer Gray² pleit, evenals de UNESCO, voor een helder onderscheid tussen de verschillende beleidsterreinen die binnen de informatiesector aan de orde zijn. Hij maakt het volgende onderscheid:

- bibliotheek- en informatie-beleid
- algemene en gespecialiseerde informatiebeleidsterreinen (handel en industrie, financieel/economisch, energie, landbouw, gezondheid, milieu, sociaal)
- informatie- en communicatiebeleid

- informatie- en informatietechnologiebeleid
- kantoorautomatiseringsbeleid.

'National associations' is idealiter het instrument dat een nationaal (deel-)informatiebeleid kan onderbouwen en implementeren. De verantwoordelijkheid voor het nationaal beleid ligt echter onverkort bij de overheid die deze

- uiteraard – kan delegeren aan overheidsinstellingen. Het belangrijkste instrument van beleid voor de overheid is stimulering en coördinatie. Deze functies houden uitgewerkt onder meer het volgende in:
- aanwijzen van en delegeren aan verantwoordelijke partijen
- lacunes opvullen en dupliceringen zoveel mogelijk reduceren
- zorg dragen voor opleiding en training voor professionals en gebruikers
- ondersteunen of (doen) uitvoeren van onderzoek en ontwikkeling.

Per land zou er één nationale informatiecoördinerende organisatie moeten zijn, waarbij coördineren niet meer kan inhouden dan het bevorderen van vrijwillige afspraken of samenwerking tussen organisaties die met verschillende beleidsachtergronden in de informatiesector opereren. De FID (Fédération Internationale d'Information et de Documentation) heeft onlangs aan de hand van enquêtes onder een groot aantal geïndustrialiseerde landen in Europa alsmede in de VS, Canada en Japan onderzoek gedaan naar het beleid op het terrein van wetenschappelijke en technische informatie.³ Vastgesteld is dat in géén van de onderzochte landen een overkoepelend informatiebeleid van de overheid bestaat; het begrip informatiebeleid is een verzamelnaam voor vele inhoudelijk afwijkende beleidsbenaderingen. Een conclusie van het FID-onderzoek die ook geldt voor het vervolg van de rapportage over de beleidsontwikkelingen rond het nationaal bibliotheekwezen in Frankrijk en Groot-Brittannië is dat er één fundamenteel beleidsuitgangspunt voor de meeste geïndustrialiseerde landen in Europa en daarbuiten valt te onderkennen: beleid moet uitgaan van en gebaseerd zijn op hetgeen in de praktijk haalbaar is.

3 Ontwikkelingen en veranderingen in Frankrijk en Groot-Britannië

In beide landen is in de laatste paar jaar sprake van een aantal parallelle ontwikkelingen en veranderingen die bepalend zijn of worden voor het nationale bibliotheekbestel.^{4,5}

De rol van de openbare bibliotheek (uiteraard naar landsaard en cultuur/politieke uitgangspunten bepaald) wint in beide landen aan gewicht. De centrale overheid geeft, ondanks de bezuinigingen, de meeste aandacht aan de openbare bibliotheken, in mindere mate aan de wetenschappelijke bibliotheken met een aantal uitzonderingen die verder in deze brochure zullen blijken.

De universiteitsbibliotheken worden meer en meer afhankelijk van de universiteiten, de rechtstreekse centrale overheidsinvloed neemt snel af; in beide landen is een inhaaloperatie wat betreft menskracht, investeringen in gebouwen en automatisering alsmede in de collectievorming nodig; in Frankrijk is deze inmiddels gestart.

Een positief gevolg van deze ontwikkelingen is dat meer en meer wordt samengewerkt, in de toekomst wellicht de enige manier om te overleven.

Deze samenwerking krijgt vorm in lokale, regionale en landelijke netwerken, waarbij afstemming van collectievorming in toenemende mate een rol gaat spelen.

Toeval of niet, in beide landen wordt met voortvarendheid en ondanks de – met name in Groot-Brittannië – schaarser wordende middelen met miljarden guldens gewerkt aan de materiële en institutionele versterking van de nationale bibliotheken (nieuwbouw van de British Library en de transfiguratie van de Bibliothèque Nationale in de Bibliothèque de France). Rond 1995 zullen beide gereed zijn. De organisatorische en bibliotheektechnische consequenties voor het binnenlandse en het internationale bibliotheekverkeer

zullen pas tegen die tijd duidelijk zijn. Vast staat dat in beide landen taak, functie en positie van de nationale bibliotheek zoveel mogelijk zullen worden aangepast aan de eisen van de informatiegebruiker in de 21e eeuw.

In beide landen zijn duidelijke politieke tendensen naar decentralisatie en privatisering waarneembaar. Er is sprake van een toenemende behoefte om rendement op investeringen te willen zien. Hoe de bibliotheken daar in de praktijk aan kunnen beantwoorden, is een vraag waarop geen eenduidig antwoord te krijgen is.

Het decentralisatie-aspect manifesteert zich vooral in het feit dat naast de universiteiten de lokale en regionale autoriteiten een belangrijker rol spelen bij het reilen en zeilen van bibliotheken.

Het meso-instrumentarium (intermediaire organisaties) tussen overheid en operationeel veld is gebrekkig: er is geen echt centraal en interdepartementaal gedragen stimulerings- en onderzoekbeleid, stroomlijning en coördinatie van financiële steun, advies en innovatie verloopt niet langs duidelijke herkenbare lijnen. De functie van (een deel van) de British Library vormt daar de enige uitzondering op.

Beleidsmatige ontwikkelingen worden vooral aangestuurd door de al eerder genoemde noodzaak tot bezuiniging, door de behoefte beter in te spelen op technologische vernieuwingen, door cultuur-politieke veranderingen en zo meer. Deze ontwikkelingen worden zo goed mogelijk opgevangen binnen de bestaande organisatorische infrastructuur die wordt gevormd door de overheid, de overheidsinstellingen en de private organisaties. Het nationaal bibliotheekwezen is daarbinnen een duidelijk herkenbare partner; dit geldt echter niet voor een aantal andere operationele activiteiten.

Grensvervaging tussen publieke en private informatieverzorging veroorzaakt dit. De organisatorische infrastructuur is ook in de twee nu onderzochte landen complex omdat er vele actoren van verschillende pluimage op één verbrokkeld en continu in beweging zijnd veld opereren, er weinig interdepartementale afstemming is tussen de – vele – belanghebbende departementen en er een spanningsveld is tussen traditie en vernieuwing.

4 Frankrijk

Uitgangspunt voor het onderzoek naar het Franse nationale bibliotheekwezen was de in ieder geval tot voor kort geldende stelling dat dit land representatief is voor een gecentraliseerde aanpak van beleid en uitvoering. Dit blijkt echter in de laatste jaren sterk te veranderen.

4.1 Het bibliotheekwezen gekarakteriseerd

Op een bevolking van 55.996.000 inwoners⁶ – inclusief de overzeese gebiedsdelen – is het bibliotheekwezen waarin ± 60 miljoen banden omgaan als volgt te kenschetsen.

■ De openbare bibliotheken⁷

Zij vormen het grootste aantal in Frankrijk en worden onderverdeeld in:

- 1.500 Bibliothèques Municipales (stadsbibliotheken) waarvan 732 voor de 844 gemeenten met meer dan 10.000 inwoners. De Bibliothèques Municipales bedienen 29,8 miljoen inwoners, dus meer dan de helft van de Franse bevolking.

Een aantal van deze bibliotheken is 'classée' waarmee wordt aangegeven dat er belangrijk en kostbaar bezit aanwezig is dat moet worden beheerd door conservateurs (personeel in het bezit van staatsdiploma's).

Bibliothèques municipales	Locaux (en m ²)	Personnel	Dépenses fonc. (en M.F.)	Dépenses invest. (en M.F.)	Nombre inscrits	Prêts de livres
Année 1983	825 848	9 590	1 328 354	339 422	3 394 000 soit 12,5 %	74 828 000 soit 2,65/hab.
Année 1986	1 050 000	11 900	1 734 000	530 628	4 317 000 soit 15,7 %	84 179 000 soit 2,92/hab.
Objectifs	2 000 000	16 253	3 500 000		25 %	

Bibliothèques Municipales; enkele cijfers

- 96 Bibliothèques Centrales de Prêt (centrale leenbibliotheken) die de 27,6 miljoen inwoners bedienen in de 35.669 gemeenten met minder dan 10.000 inwoners.

De bibliothèques municipales en de bibliothèques centrales de prêt hebben een meervoudige rol. Zij hebben een documentatie- en informatietaak voor de burgers, zijn verantwoordelijk voor het behoud van het lokale cultuurbezit en hebben een stimulerende taak op het gebied van lezen, luisteren en kijken.

De centrale overheid (het ministerie van Cultuur) heeft sinds 1945 pogingen in het werk gesteld de achterstand van openbare bibliotheken zeker ten opzichte van bijvoorbeeld Groot-Brittannië (zie ook noot 4) terug te brengen. Dat is opvallend goed gelukt, zeker wanneer de laatste ontwikkelingen daarbij worden betrokken: in 1980 was er 642.000 m² beschikbaar voor de stadsbibliotheken, in 1989 1.200.000 m². Het streefcijfer ligt op 2.000.000 m². De groei van de bibliothèques centrales de prêt was eveneens aanzienlijk: tussen 1985 en heden wordt een groei van 98.977 m² naar 140.000 m² verwacht.

- de Bibliothèques à publics spécifiques, te weten de schoolbibliotheken, de bibliotheken binnen de gezondheidszorg, de gevangenisbibliotheken en een aantal speciale bibliotheken.

■ De schoolbibliotheken⁸

Zij vormen een tweede categorie. Deze worden in twee subcategorieën verdeeld:

- Bibliothèques Centres de Documentation voor het lager onderwijs en
- Centres de documentation et d'information voor het voortgezet onderwijs.

Sinds 1972-1973 is het bij nieuwbouw verplicht een bibliotheek of documentatiecentrum te voorzien.

■ De wetenschappelijke bibliotheken

Les Bibliothèques des Enseignements Supérieurs (zie noot 8) vallen in twee groepen uiteen:

- universiteitsbibliotheken, instituuts- en laboratoriumbibliotheken en bibliotheken van de grote wetenschappelijke instituten (63 in totaal) die 85% van het totaalbudget voor wetenschappelijke bibliotheken krijgen en
- bibliotheken van de Grandes Ecoles en de Ecoles d'Ingénieurs et de Commerce die – mede gelet op de beperkte gebruikerskring – 15% van het totaalbudget krijgen.

De situatie van de wetenschappelijke bibliotheken was in Frankrijk ronduit slecht te noemen: tussen 1981 en 1988 werd het budget met 87% verhoogd, maar nog steeds doorstaat de Franse wetenschappelijke bibliotheek de vergelijking met landen als West-Duitsland en de Verenigde Staten, in zekere zin ook Groot-Brittannië niet. Geleidelijk aan gaat de centrale overheid (Ministerie van Onderwijs) er toe over drastische aanpassingen te realiseren (zie par. 4.2).

■ De speciale bibliotheken

Zij zijn alleen in kaart te brengen voor zover zij participeren in de *Catalogue Collectif National* (CCN). Het gaat dan om 1.100. Vele van deze bibliotheken vallen onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Onderzoek. Een goed overzicht ontbreekt.

■ De regio Parijs

Deze regio neemt wat betreft het bibliotheekland een bijzondere positie in:

- la Bibliothèque Nationale die op dit moment grote veranderingen ondergaat (zie par. 4.4)

François I, Koning van Frankrijk, stichter van het Wettelijk Depot in de Bibliothèque Nationale

- la Bibliothèque Publique d'Information (Centre Pompidou)
- la Médiathèque de la Villette, cité des Sciences et de l'Industrie.
- la Bibliothèque de France in oprichting (zie par. 4.4).

Table 1

THE COLLECTIONS

Type of material	Estimated total	Annual acquisitions		Total space occupied
		Legal deposit	Purchase, gift etc	
Printed books	12,000,000	40,000	38,000	300 km
Periodicals	350,000 titles (15,000,000 parts)	500,000	75,000	70 km
Official publications	400,000	8,000	23,500	10 km
Prints, posters & photographs	15,000,000	30,000	40,000	5.5 km
Maps & plans	650,000	2,300	10,000	5.8 km
Globes	44			
Musical parts	1,500,000	2,000	1,350	5 km
Coins and medals	300,000	450 medals		900 m ²
Antiques and objects	10,000			
Manuscripts	350,000			15 km
Audiovisual mats	1,100,000			4.2 km
Sound recordings	1,040,000	15,000		
Video recordings	40,000	2,000		
Multimedia	5,000	1,000		
Films (reels)	15,000	1,500		
Performing arts (various docs)	3,000,000	25,000		5 km
Bibliothèque Arsenal (mainly literary collections)	1,100,000	4,000	1,000	20 km

Table 2

READER PLACES AND USE

Reader places	945
Number of readers per year	390,000
Annual number of items supplied:	
on the spot	1,230,000
remotely	30,000

BUILDINGS

Locations in Paris and Versailles	125,000 m ²
Locations in the provinces	8,200 m ²

STAFF

Total for 1989:	1,245
academic library personnel	283
technical library personnel	240
computer systems	17
administration	140
conservation and photographic	152
building maintenance	20
store attendants, security, miscellaneous	393

BUDGET

Allocated to the Library budget for 1989 (of which 791 came from grants from the Ministries of Culture, Communication, Major Works and the Bicentennial)	134,475,149 F
---	---------------

Administered directly by the state from the budgets of the aforementioned Ministries:	
staff	c. 150,000,000 F
equipment	11,000,000 F

Cijfers van de Bibliothèque Nationale

■ Ten slotte dient *Institut de l'Information Scientifique et Technique* (INIST) van het *Centre National de la Recherche Scientifique* (CNRS) vermeld te worden. Als onderdeel van de directie voor wetenschappelijke en technische informatie van CNRS is dit instituut in 1989 in Nancy gecreëerd. Het vormt de belangrijkste wetenschappelijke documentatie- en documentleveringsinstelling op het terrein van exacte wetenschappen, technologie en medicijnen. Aan de hand van geavanceerde informatietechnologie (2.000 meest geraadpleegde tijdschriften worden volledig gedigitaliseerd) zal dit instituut voorop lopen in het Franse transmissiesysteem voor wetenschap en techniek en streven naar een sterke internationale positie.

4.2 Overheidsbemoediging

De verhoudingen binnen het politieke bestel in Frankrijk zijn duidelijk van invloed op het nationaal bibliotheekwezen.⁹ Inzicht in het complexe stelsel van verantwoordelijkheden is van belang om de relatie tussen beleid en uitvoering in de context te kunnen onderzoeken.

In het overheidsbestel en dientengevolge in de bibliotheken is in de laatste jaren de decentralisatie een feit geworden.

De volgende ministeries zijn bij het bibliotheekwezen betrokken:

■ *Ministère de l'Éducation nationale (, de la Jeunesse et des Sports)*.

Sinds 1989 draagt binnen de 'Sous-direction des bibliothèques de Direction de la programmation et du développement universitaire '... bij aan de beleidsbepaling met betrekking tot de modernisering van bibliotheken en met betrekking tot de ontwikkeling van de wetenschappelijke en technische informatie bij het hoger en wetenschappelijk onderwijs ...'. De voormalige Direction des bibliothèques, des musées et de l'information scientifique et technique (DBMIST) als zelfstandige eenheid binnen het ministerie is daarmee vervangen. Een meer harmonische en vooral gedecentraliseerde ontwikkeling van universiteitsbibliotheken zou door deze verandering binnen het ministerie gestimuleerd worden.

Desondanks: de 63 universiteitsbibliotheken alsmede 6 bibliotheken van grote wetenschappelijke instituten blijven onder verantwoordelijkheid van dit ministerie. Nog een aantal andere cijfers: binnen deze instellingen gaat het dan om 20 miljoen banden (los van het oude bezit van 6 miljoen bij de stadsbibliotheken en de Bibliothèque Nationale) en een jaarlijks aanschafbudget voor de universiteitsbibliotheken van 145 miljoen Ffrs. De jaarlijkse toename is ongeveer 400.000 monografieën.

Sinds 1989 bedraagt het totale budget voor de universiteitsbibliotheken 270 miljoen Ffrs waarvan 162 miljoen Ffrs voor de bezoldiging van het staatspersoneel werkzaam in de bibliotheken.

■ *Ministère de la Culture, de la Communication, des Grands Travaux et du Bicentenaire met zijn Direction du Livre et de la Lecture.* De leesbevordering staat in het beleid van dit ministerie centraal. De directie heeft een tweeledige functie: de totstandkoming van het boek wordt ondersteund en het boek wordt beschikbaar gesteld aan het grote publiek, de bevordering van de Lecture Publique.

Na de decentralisatie van de openbare bibliotheken (ingezet in 1982 en effectief sinds 1986) blijft het ministerie belangrijke verantwoordelijkheden houden ten opzichte van de openbare bibliotheken, te weten:

- nationale taken op het gebied van bescherming en conservering van het bibliografische cultuurgoed, van budgettering en statistische registratie, van controle van de nationale instellingen en van het staatspersoneel;
- management van projecten van algemeen belang zoals opleiding en training, bibliotheeknetwerken, samenwerking, standaardisatie, onderzoek en ontwikkeling, advies en consultancy;
- leesbevordering in instellingen die niet onder gemeente of regio vallen zoals bedrijven en penitentiaire inrichtingen en de organisatie van pilot-projecten voor de leesbevordering en de voor de modernisering van bibliotheken.

Voor deze activiteiten was in 1989 een budget van 647 miljoen Ffrs beschikbaar.

■ *Ministère de la Recherche et de la Technologie*. Het Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) en de directie voor wetenschappelijke en technische informatie *Direction de l'Information Scientifique et Technique* (DIST) bepalen en beïnvloeden het beleid op het gebied van met name de distributie van informatie. Innovatie en toepassing van geavanceerde transmissiemethoden staan bij dit ministerie centraal.

■ *Ministère de l'Industrie*. Dit ministerie heeft op het terrein van het nationaal bibliotheekwezen een bescheiden rol. Van belang is in dit verband de participatie in de Cité des sciences et de l'Industrie, La Villette en daarbinnen de mediatheek van dit science-park.

De evolutie van de laatste jaren in het overheidsdenken heeft een aanzienlijke invloed gehad op de traditie van de centralisatiepolitiek.¹⁰ Welke de effecten exact zijn en of daar een algemene, objectieve conclusie aan te verbinden is, is niet eenduidig aan te geven.

De rol van de staat is thans voorwaardenscheppend en stimulerend. De rol van toezichthouder in optima forma is voorbij.

De decentralisatie heeft zich globaal gesproken als volgt gemanifesteerd.

Ten aanzien van de openbare bibliotheken is de verantwoordelijkheid primair gelegd bij stad of departement. Daarbij zijn financiële voordelen voor de bibliotheken ontstaan. Het management en de professionals in de bibliotheken hebben duidelijkere en grotere verantwoordelijkheden gekregen. De relaties tussen de bibliotheken en de plaatselijke politiek en dus het wederzijds begrip zijn versterkt. Er hoeft niet meer alléén naar Parijs te worden gekeken.

De meest recente veranderingen¹¹ in het beleid met betrekking tot de wetenschappelijke en universiteitsbibliotheken laten zich als volgt kort samenvatten.

Binnen het Franse ministerie van onderwijs heeft de nieuw gevormde directie voor de programmering en ontwikkeling

van het universitair bestel als voornaamste taak een globaal 'contractenbeleid' te formuleren voor de ontwikkeling van de instellingen van hoger en wetenschappelijk onderwijs. De totstandkoming van een gecoördineerd en samenhangend landelijk universitair bestel staat hier voorop. De rol van de bibliotheek hierin zal er steeds meer een moeten zijn van 'service commun de la documentation'.

De autonomie van de universiteiten neemt toe en de overheidsfinanciering vindt plaats op een meerjarenbasis. Daarbinnen wordt een budget gereserveerd voor de 'politique documentaire' van de universiteit. De centrale verantwoordelijkheid van het ministerie met betrekking tot de aanstelling en bezoldiging van het staatspersoneel heeft bij de decentralisatiepolitiek geen enkele wijziging ondergaan.

Ten slotte: zowel wat betreft de openbare bibliotheken als wat betreft de wetenschappelijke en universiteitsbibliotheken is het centrale overheidsbeleid gericht op nationale en landelijke innovatie en coördinatie. De overheid blijft rechtstreekse financier van initiatieven die in het nationale beleidskader passen. Of het veld dergelijke initiatieven ook vindt passen in wat zij zien als nationaal belang, is echter een open vraag (zie verder par. 4.4).

4.3 Nationale coördinatie en stimulering

Coördinatie en samenwerking vinden in Frankrijk plaats aan de hand van initiatieven die worden gestimuleerd door de centrale overheid; ook in stads- en regionaal verband worden stimulansen voor samenwerking gegeven. Daarnaast blijft het centrale financieringsinstrument een belangrijk middel. Een aantal nationale intermediaire organisaties op het terrein van het openbaar en wetenschappelijk bibliotheekwezen is van groot gewicht en bepaalt min of meer het informatieverzorgingsbeleid. Deze instellingen zijn rechtstreeks afhankelijk van de centrale overheid.

Ten einde een indruk te kunnen geven van met name toekomstgerichte activiteiten in nationaal verband passeren hierna de belangrijkste samenwerkingsvormen en intermediaire organisaties de revue.

■ In de sfeer van de openbare bibliotheken wordt onder het motto 'coopérer ou périr' (samenwerken of ten onder gaan) getracht het hoofd te bieden aan enerzijds de groei van het documentaire aanbod en anderzijds de inflatie van de kosten van documenten en de relatieve stagnatie van bibliotheekbudgetten. De samenwerking wordt gericht op:

- toegang tot bibliografische informatie ongeacht op welke informatiedrager opgeslagen
- toegang tot de documenten zelf
- gezamenlijk gebruik van nieuwe technische mogelijkheden en materialen.

Gelet op de geografische situatie en omvang van Frankrijk is de regionale aanpak een goed uitgangspunt voor samenwerking. De regio heeft in tegenstelling tot de departementen in Frankrijk géén formele verantwoordelijkheden voor de lecture publique, deze biedt echter wel een adequaat geografisch kader.

Op nationaal niveau zijn de volgende instellingen/initiatieven aan de orde:

- *Centre National de Coopération des Bibliothèques Publiques* in Massy (opgericht in 1984) met als voornaamste taak het ontwerpen en implementeren van samenwerkingsdiensten met een nationaal karakter.
- *Centre National des Lettres*¹² met als voornaamste taak de bevordering van de literaire produktie.
- Ontwikkeling van een gemeenschappelijk bibliografisch apparaat met gebruikmaking van internationaal erkende uitwisselingsformats.
- Opbouw in samenwerking met de regio's van een *Fédération Française de Coopération*.

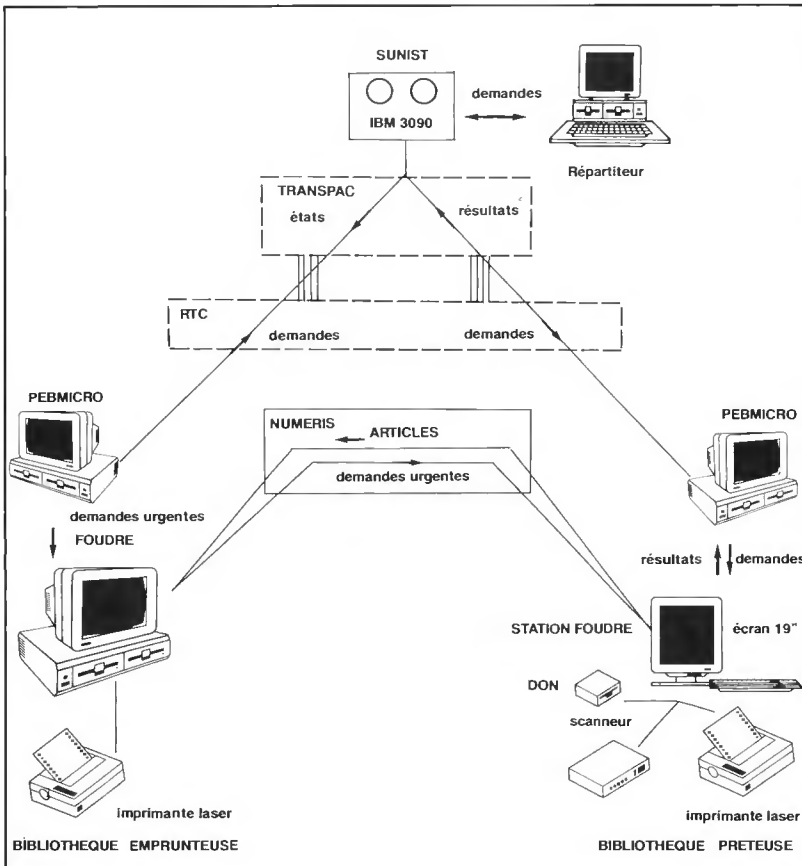
Op regionaal niveau zijn er (buiten de overzeese gebiedsdelen) regionale samenwerkingsstructuren in alle 21 regio's.

■ De samenwerking tussen de wetenschappelijke en universiteitsbibliotheken is even onontbeerlijk als bij de openbare bibliotheken.

Deze manifesteert zich met name in de vorm van netwerken en de vorming van gemeenschappelijke catalogi. De stimulansen voor samenwerking gaan bijna uitsluitend uit van het ministerie van Onderwijs dat zonder inschakeling van

intermediaire organisaties subsidieert, coördineert en in een aantal gevallen projecten begeleidt:

- *Centres d'Acquisition et de Diffusion de l'Information Scientifique et Technique* (CADIST); een nationaal netwerk van 20 'zwaartepunt-bibliotheken' ten behoeve van het interbibliothecair leenverkeer. Coördinatie van de collectievorming staat bij deze bibliotheken thans op de agenda.
- *Catalogue Collectif National des Publications en Série* (CCN) die online toegang verzekert tot 482.000 titels van 189.000 tijdschriften aanwezig in 2.800 bibliotheken en documentatie-diensten in Frankrijk. De CCN, gevoed door 34 centra, is operationeel via de *Serveur Universitaire National pour l'Information Scientifique et Technique* (SUNIST). Deze host wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs; gelet op de beleidswijzigingen bij het ministerie van Onderwijs (zie par. 4.2) staat de huidige inbedding van deze host op de tocht; ook de ontwikkelingen omtrent de CCN zijn onzeker: in het kader van de Bibliothèque de France (zie par. 4.4) zijn grootscheepse veranderingen op til rond de centrale catalogi.
- *Pancatalogue*, de bibliografische database waarvan de gegevens zijn ontleend aan OCLC, SIBIL-France en de BN-OPALE (Base bibliographique pour les monographies et les publications en série op basis van het wettelijk depot, de Bibliographie de la France en de Publications officielles bij de Bibliothèque Nationale);¹³ deze catalogus bij SUNIST is via Minitel (systeem van de Franse PTT gebaseerd op het videotex-principe, destijds gratis beschikbaar gesteld op grote schaal) raadpleegbaar. Het voortbestaan van deze centrale catalogus is tevens afhankelijk van de ontwikkelingen rond de Bibliothèque de France (par. 4.4).
- *Prêt entre Bibliothèques* (PEB), het interbibliothecair leenverkeer tussen 200 instellingen.
- Het project *Fourniture de documents sur réseaux* (FOUDRE) dat op basis van een pilot-project (in 1990) in de toekomst zal moeten uitmonden in een systeem t.b.v. het interbibliothecair leen- (of verstrekings)verkeer uitgaande van het principe van 'on-demand' digitalisering van de door de gebruiker gevraagde tijdschriftartikelen.

Architectuur van het net van FOU DRE.

- De regionale samenwerking tussen de universiteitsbibliotheken en de stadsbibliotheken (Bibliothèques Municipales) wordt door het ministerie van Onderwijs gestimuleerd.
- Van interdepartementale samenwerking en afstemming is weinig sprake. Een samenhangend en vanuit de centrale overheid gecoördineerd R&D-beleid blijkt in de Franse verhoudingen niet haalbaar te zijn. Elk ministerie verstrekt R&D-middelen vanuit de eigen R&D-directies, ook wanneer het innovatieprojecten in bibliotheken betreft. Aan de ene kant

worden dus regionale en landelijke samenwerking bevorderd, terwijl aan de andere kant individuele bibliotheken worden gesubsidieerd voor specifieke ontwikkelingen.

Eén uitzondering is hier aan de orde. Namens de andere betrokken ministeries beheert het ministerie van Onderwijs het staatspersoneel dat wordt opgeleid in instellingen van hoger en wetenschappelijk onderwijs als de Ecole Nationale Supérieure de Bibliothécaires (ENSB) en de Ecole Nationale des Chartes. Het toezicht op verloop en planning van de carrière alsmede op de bibliotheken in het algemeen is in handen van de Inspection Générale des Bibliothèques van het ministerie van Onderwijs.

Mede door druk en beïnvloeding van het veld, dat het ontbreken van een samenhangend nationaal beleid als belemmerend ervaart voor een aantal in gang gezette ontwikkelingen, is recentelijk door de betrokken ministeries een adviesraad gecreëerd (zie 4.4).

■ Ten slotte dient hier de rol van de beroepsverenigingen te worden genoemd. Deze komen met name op voor het personeel dat in de bibliotheken werkt.

- Association des Bibliothécaires Français (belangenbehartiging van het staatspersoneel). Deze vereniging heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de adviesraad (zie 4.4).
- Association Française des Documentalistes et des Bibliothécaires Spécialisés (belangenbehartiging voor met name personeel in de speciale bibliotheken).

In het algemeen kan gesteld worden dat in tegenstelling tot Groot-Brittannië de positie van de beroepsverenigingen marginaal is.

Voornaamste oorzaak is dat de overheid – ondanks de decentralisatie – haar invloed houdt op belangrijke processen binnen het nationaal bibliotheekwezen en praktisch het enige besluitvormende orgaan is.

4.4 Belangrijkste ontwikkelingen in nationale context

Bij de beschrijving van de stand van zaken in het nationaal bibliotheekwezen en de rol van de overheid daarbij is reeds aangegeven dat een aantal recent in gang gezette

vernieuwingen van invloed zullen zijn op het gehele bibliotheekbestel in Frankrijk.

De decentralisatie van de openbare en de wetenschappelijke en universiteitsbibliotheken is in volle gang. Op een belangrijk front heeft de Regering echter besloten een aantal verantwoordelijkheden zelf ter hand te nemen en die lijn ook te continueren. Het betreft de in 1989 aangekondigde oprichting van de Bibliothèque de France.

De steeds verdergaande decentralisatie gaat – zo is in de afgelopen tijd gebleken – hand in hand met een verbrokkeling en duplicering van beleid en uitvoering. Om dit proces in betere banen te leiden en enige coördinatie in de nationale organisatorische infrastructuur aan te brengen heeft de Regering eind 1989 een interdepartementale adviesraad in het leven geroepen.

Het bibliotheekveld in Frankrijk is complex, sterk in beweging en tracht zo snel mogelijk nieuwe technologische en organisatorische veranderingen te absorberen. Op het gebied van de toepassing van nieuwe informatietechnologie leek het een goede gedachte een nieuw instituut met een voortrekkersrol te creëren. Het op dat moment vigerende beleid rond spreiding van werkgelegenheid als gevolg van de sluiting van de mijnen in Lotharingen spoorde goed met dat initiatief en aldus werd eind 1989 in Nancy INIST gevestigd waarmee een deel van de bibliotheek van het CNRS (zie 4.1) uit Parijs werd overgeplaatst.

Op deze wijze krijgen beleid en met name uitvoering nieuwe impulsen met – zoals men in Frankrijk verwacht – grote gevolgen voor het nationaal en internationaal bibliotheekwezen.

■ Bibliothèque de France

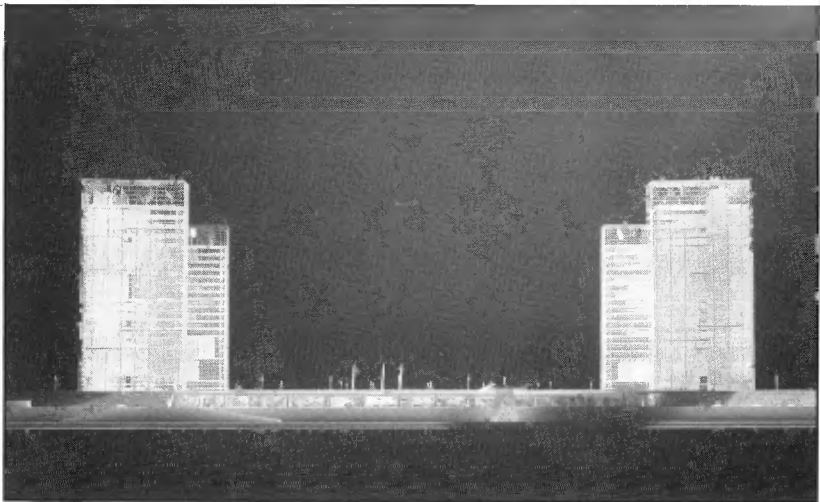
Op 14 juli 1988 ter gelegenheid van de herdenking van de Franse Revolutie kondigde de President van de Franse republiek, François Mitterand, zijn plan omtrent de creatie van een nieuwe nationale bibliotheek aan. Later dat jaar werd dit de 'Très Grande Bibliothèque' en inmiddels is de echte naam bekend: de Bibliothèque de France.

Eind oktober 1989 wordt het besluit omtrent de oprichting van

het Etablissement public de la Bibliothèque de France (BdF) in het Staatsblad afgekondigd.¹⁴

De Franse architect Dominique Perrault heeft het concours voor het ontwerp van de nieuwe bibliotheek gewonnen en zal de Bibliothèque de France bouwen.

Met de bouw (tussen Pont de Tolbiac en Pont de Bercy, met zijn 200.000 m²) wordt in 1991 gestart; tegen 1995 zal het gebouw gereed zijn.

Ontwerp van de BdF (Dominique Perrault, architect)

Met deze 'Bibliothèque nationale,' die in de woorden van President Mitterrand verbonden zou kunnen worden met alle grote universiteiten van Europa om daarmee een onderzoek- en werkinstrument te creëren zonder gelijke, is de discussie omtrent de positie van de Bibliothèque Nationale en de doelstellingen van de nieuwe bibliotheek ontketend en nog lang niet afgerond. In dit kader zou het te ver voeren op deze polemische en tegelijk zeer innovatieve discussie in te gaan. Op dit moment wordt nog volop gewerkt aan de invulling van de taken van de nieuwe bibliotheek. Wat is er nu bekend? De kernvraag had en heeft betrekking op de relatie met het oude. Dit blijkt onder meer uit de keuze of wel de Bibliothèque Nationale te verhuizen naar de nieuwe bibliotheek of wel de

Bibliothèque een volledige vernieuwing, metamorfose te laten ondergaan.

Vast staat dat de collectie inclusief het depot van de Bibliothèque Nationale in zijn geheel overgaat met uitzondering van de collecties op het gebied van de muziek, kaarten, munten en de museale objecten.

In het gebouw van de Bibliothèque Nationale zal door samenvoeging van een groot aantal museale collecties uit andere met de Bibliothèque Nationale samenhangende bibliotheken een Kunstbibliotheek ontstaan.

De Bibliothèque de France moet een verbinding worden tussen het Boek en de Informatietechnologie. Daarmee zal een drieledige functie ontstaan: een informatiebibliotheek open voor iedereen, een studie-bibliotheek waar circa 700.000 werken in open opstelling beschikbaar zullen zijn en een research-bibliotheek in de stijl van de Bibliothèque Nationale.

De uitwerking van de doelstelling vindt op dit moment haar beslag in de afronding van de rapportage over de onderdelen van het Bibliothèque de France-project en over de werkzaamheden van vijftien werkgroepen. Dit grootschalige onderzoek is gestart naar aanleiding van een rapport dat in juli 1989 aan de premier, Michel Rocard, is aangeboden en waarin de contouren van de très grande bibliothèque werden aangegeven.¹⁵

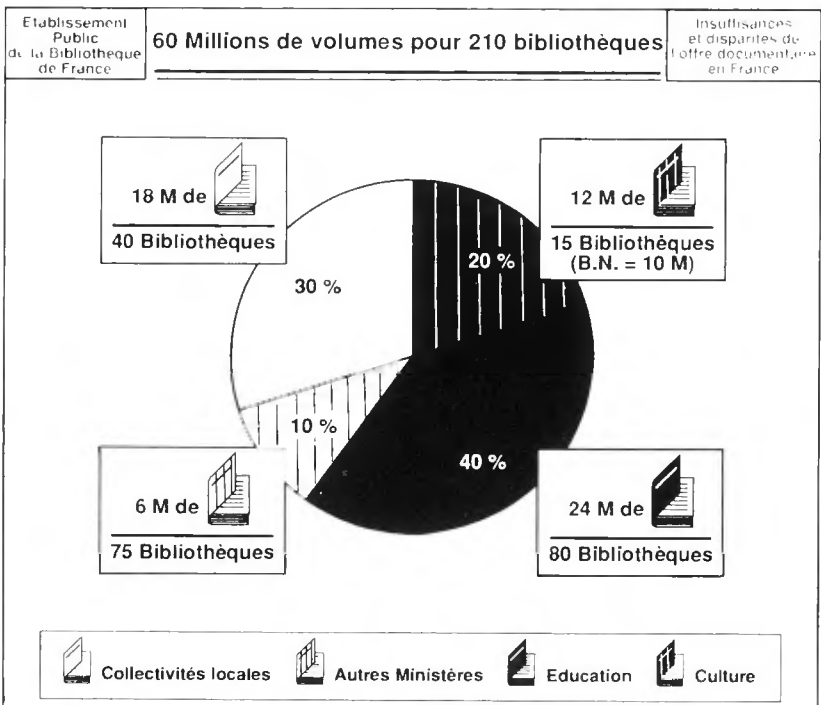
De eerste rapportage over het project¹⁶ gaat in op de afgeleide doelstellingen/uitgangspunten van de BdF:

- welk publiek moet bereikt worden
- het documentaire beleid van de BdF
- de organisatie van de BdF
- de studie- en onderzoekbibliotheek
- de informatisering van de BdF
- de audiovisuele media in de BdF
- toegankelijk voor iedereen, maatregelen voor gehandicapten
- het relatiepatroon van de BdF.

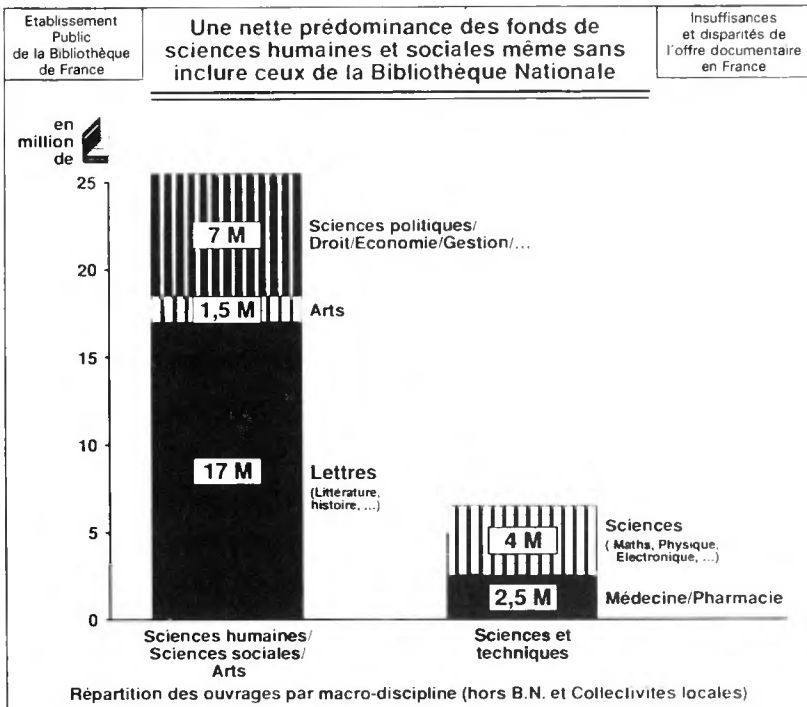
De werkgroepen hebben invulling gegeven aan drie categorieën van thema's die uiteindelijk het totale project van de BdF zullen uitmaken:

- algemene organisatie
- lees- en studieruimten
- ondersteuning en nieuwe diensten.

De collectie zal zoveel mogelijk alle wetenschapsgebieden trachten te dekken. In het kader van één der onderzoeken is nagegaan hoe de kaart van het documentatie- en bibliotheekland van Frankrijk eruit zou moeten zien. Er is grote achterstand geconstateerd wat betreft het gebruik pro capita van wetenschappelijke en technische informatie op een aantal vergelijkbare landen. Het blijkt dat er grote onevenwichtig-heden zijn in de verdeling van de collecties over de instellingen en evenzo van de wetenschapsgebieden.

Verdeling van banden over de bibliotheken

Overzicht in de Franse collecties van de humaniora en sociale wetenschappen

Regelmatig overleg vindt plaats tussen de Bibliothèque Nationale en de Bibliothèque de France ten behoeve van de bijna integrale verhuizing en overplaatsing van (een groot deel van) het personeel.

Om ten slotte de woorden van de Voorzitter van het Etablissement Public (openbare instelling) van de Bibliothèque de France (noot 16) Dominique Jamet te citeren:

'... la Bibliothèque de France, c'est la Bibliothèque nationale, plus l'audiovisuel, plus l'informatique, plus la démocratie ...' (de Bibliothèque de France is de nationale bibliotheek, én de audiovisuele media, én de informatisering, én de democratie). In het nationale bibliotheekveld wordt met spanning en soms wantrouwen uitgekeken naar hetgeen de BdF in de praktijk nu echt zal gaan betekenen.

■ Conseil Supérieur des Bibliothèques

In oktober 1989 werd de Conseil Supérieur des Bibliothèques formeel ingesteld en afgekondigd in het Staatsblad. In juni 1990 is de Raad geïnstalleerd met als voornaamste doel '... adviezen en aanbevelingen te formuleren over vraagstukken met betrekking tot de bibliotheken en de documentaire netwerken en de coördinatie te bevorderen van het beleid op het gebied van de documentaire informatieverzorging van de verschillende betrokken ministers ...'. De leden zijn benoemd door de minister van Onderwijs, van Cultuur en van Onderzoek en Technologie. Daarnaast is een aantal leden benoemd uit de kringen van het stadsdepartementaal en regionaal bestuur op voordracht van de drie ministers gezamenlijk. Het ministerie van Onderwijs en van Cultuur hebben zitting in de raad als adviseurs.

Deze Raad is mede ingesteld om politiek en beleidsmatig enige afstemming aan te brengen in de vele veranderingen en vernieuwingen die in gang zijn gezet. Verwacht wordt dat nu '... een coherent en afgestemd beleid tot stand kan komen in een sector die gekarakteriseerd wordt als zeer verbrossend voor wat betreft beleidsmatige en operationele verantwoordelijkheden...'.

De ontwikkelingen in het Franse bibliotheekbestel bieden een deels dynamisch, deels behoudend en soms tegenstrijdig beeld. De terugtrekkende centrale overheid richt haar beleid zoveel mogelijk op de grondstof van de toekomst 'de informatie'. De bibliotheken trachten zich zo goed mogelijk aan te passen aan de nieuwe eisen en wensen van de gebruiker. Met de oprichting van de Bibliothèque de France van een – in de woorden van de Franse president – geheel nieuw type krijgt de overheid greep op het belangrijkste knooppunt in het Franse bibliotheeknetwerk. Cruciaal voor het succes van de in gang gezette vernieuwingen is of men er in slaagt niet alleen het oude en het nieuwe fysiek te integreren, maar er een ook werkelijk door alle partijen gedragen organisatorische en operationele infrastructuur van te maken.

5 Groot-Brittannië

Uitgangspunt voor het onderzoek naar het Britse nationale bibliotheekwezen is vooral gelegen in het lang bestaande decentralisatie- en privatiseringsbeleid en de traditie van vrije kennisvergaring.

5.1 Het bibliotheekwezen gekarakteriseerd

Op een bevolking van 57.065.000 inwoners (noot 6) is het bibliotheekwezen waarin ± 200 miljoen banden omgaan^{17, 18} als volgt te kenschetsen. Aangetekend zij dat het tot nu toe verkregen statistisch materiaal nogal fragmentarisch is en dat een combinatie/interpretatie van meerdere bronnen heeft plaatsgevonden.

■ *De drie nationale bibliotheken* – alle ‘deposit’ of ‘copyright’ (wettelijk depot) bibliotheken – zijn:

- The British Library (zie verder 5.3)
- The National Library of Scotland
- The National Library of Wales.

De volgende bibliotheken krijgen – op verzoek – ook depot-exemplaren:¹⁹

- Bodleian Library Oxford
- Universiteitsbibliotheek van Cambridge
- Bibliotheek van het Trinity College in Dublin

Een nationale rol heeft tevens:

- The National Art Library (Victoria and Albert Museum London).

■ *De wetenschappelijke bibliotheken* hebben gezamenlijk 36 miljoen banden (noot 5) en worden als volgt onderverdeeld:

- 53 Britse universiteitsbibliotheken (Engeland-36, Noord-Ierland-2, Schotland-8, Wales-7).

De Engelse universiteiten worden bovendien naar historische criteria onderscheiden in een aantal categorieën (tijdstip van oprichting, e.d.):

- 1 Oxford en Cambridge
- 2 London University
- 3 Civic universities
- 4 New universities (sinds 1960)
- 5 Technological universities.

Deze onderverdeling kent overigens nog verfijningen die hier verder niet worden vermeld.

De universiteitsbibliotheken krijgen hun budget rechtstreeks van de universiteit.

De belangen van de nationale en universiteitsbibliotheken worden behartigd in de *Standing Conference of National and University Libraries* (SCONUL) die een rechtsvorm kent ('company limited by guarantee'). Lid-instellingen betalen een contributie.

De Engelse universiteiten hebben in de jaren tussen 1960 en 1975 een grote groei gekend, waarvan de bibliotheken ook sterk profiteerden.

In de jaren zeventig werd deze bloeitijd gekenschetst als 'the golden age of university expansion' voorbij met de negatieve gevolgen voor de universiteitsbibliotheken mede in de hand gewerkt door de inflatie.

	1981/1982	1984/1985	1985/1986	Verandering 1981/1982 bis 1985/1986
London	4,3	4,1	3,8	- 12
„Larger civic“	3,3	3,6	3,5	+ 6
„Smaller civic“	4,8	4,7	4,8	-
„Ancient Scottish“	3,9	4,3	4,0	+ 3
„Welsh“	5,1	4,5	4,4	- 14
„New“	5,1	5,0	4,7	- 8
„Technological“	3,4	3,5	3,6	+ 6
Durchschnitt	4,5	4,2	4,1	- 9

Relatie bibliotheekbudget – universiteitsbudget in %

Een belangrijk en veelal positief effect hiervan uitte zich uiteindelijk in verdergaande samenwerking, toepassing van informatietechnologie en het gebruik van *Online Public Access Catalogues* (OPAC) veelal toegankelijk via het *Joint Academic Network* (JANET, vergelijkbaar met het Nederlandse SURF-net bij de universiteiten).

- 30 Polytechnic libraries die op dezelfde wijze functioneren als de universiteitsbibliotheken.
De belangen worden behartigd in de *Council of Polytechnic Libraries* (COPOL).
- bibliotheken in de 640 Colleges
- 600 bibliothecarissen in de circa 30.000 scholen. In de meeste gevallen wordt de schoolbibliotheek beheerd door een leraar.

■ *De openbare bibliotheken* kennen een lange traditie van 'free public access' sinds de wet op het openbaar bibliotheekwezen van 1850. Het openbaar bibliotheekstelsel is een belangrijke nationale schakel geworden in het informatieverzorgingsnet.

De openbare bibliotheken vallen onder de verantwoordelijkheid van het lokaal bestuur en worden gesubsidieerd op basis van de inkomsten uit de lokale onroerend-goedbelasting. Daarenboven is er een subsidie van de centrale overheid voor innovatieve doeleinden. Volgens de openbare bibliotheekstatistiek (zie noot 17) tot 1988 zijn er in Engeland ongeveer:

- 104 Public Library Authorities
- 3.450 centrale en filiaal-bibliotheken
- 491 mobiele bibliotheken
- 15.392 service-punten in tehuizen, ziekenhuizen, e.d.

Inclusief de andere delen van het Verenigd Koninkrijk zijn er circa 4.750 centrale en filiaal-bibliotheken en 675 mobiele bibliotheken.

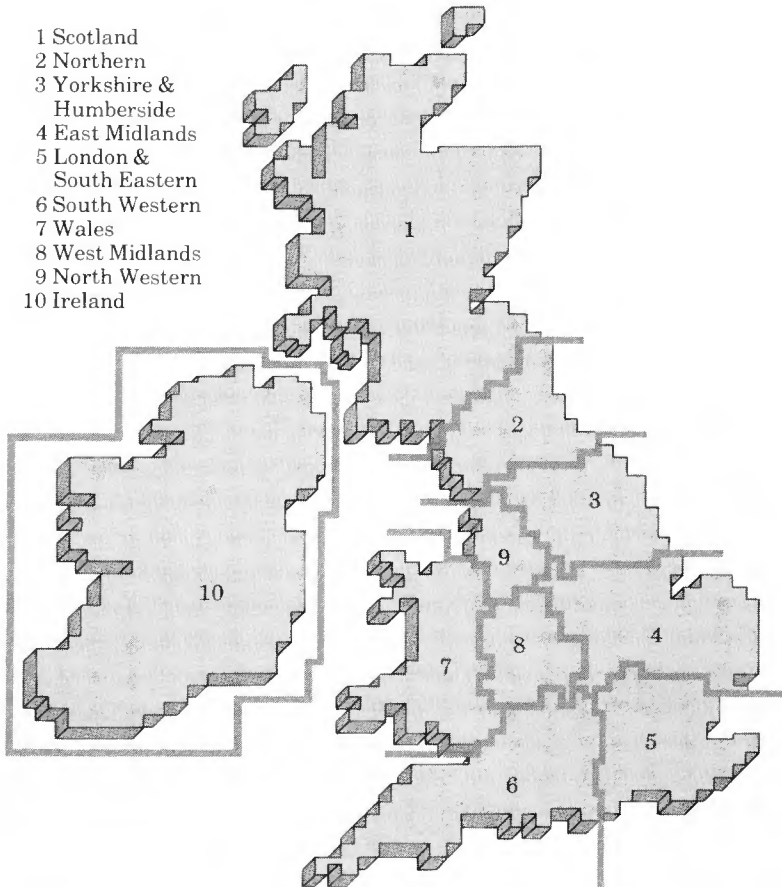
■ *De speciale bibliotheken* zijn niet eenvoudigweg te karakteriseren noch te categoriseren. Binnen professionele organisaties, 'learned societies', overheidsinstellingen, onderzoekorganisaties, banken en industriële en commerciële organisaties zijn speciale bibliotheken.

Het geschatte aantal is minstens 2.100, maar een getal van 4.000 is ook denkbaar.

■ *De nationale en regionale netwerken* vormen een belangrijk kenmerk van het Britse bibliotheekwezen en onderscheiden zich in twee soorten:

- de eerste werden georganiseerd ten behoeve van het interbibliothecair leenverkeer voor monografieën en periodieken

- de meer recente netwerken bouwen en onderhouden gemeenschappelijke bibliografische gegevensbestanden en andere databases ten einde aldus kostenbesparend en efficiency-verhogend te kunnen werken
- het British Library Document Supply Centre speelt in dezen een belangrijke rol als processor van de bibliografische gegevens en als document-leverancier (zie verder 5.3).
- tevens is er een aantal lokale netwerken waarbinnen openbare bibliotheken een belangrijke positie innemen.

Regionale bibliotheeknetwerken

5.2 Overheidsbemoedienis

'... Het Verenigd Koninkrijk heeft een goed ontwikkelde en samenhangende operationele infrastructuur voor de informatieverzorging maar er is geen overkoepelende beleidsorganisatie ten behoeve van de verzameling, opslag, voorziening en levering van informatie. Hoewel de centrale overheid een rol speelt ten aanzien van de financiering en organisatie van informatiediensten in een sectoraal en nationaal vlak wordt informatiebeleid alleen op ad-hoc basis bepaald en geïmplementeerd als oplossing voor specifieke problemen en situaties ...'.²⁰ Hoewel deze stelling met name gericht is op de bibliotheek- en informatiediensten – het nationaal bibliotheekwezen in de context van deze rapportage – is een en ander van toepassing op het brede terrein van het Nationaal Informatie Beleid zoals dat 'niet bestaat' in het Verenigd Koninkrijk.

Van de centrale overheid wordt noch nu noch in de toekomst een integrale aanpak voor een breed informatiebeleid verwacht. Het eerder genoemde onderzoek van de FID (zie noot 3) bevestigt dit en citeert de veel gehoorde uitspraak '... our policy is not to have an information policy ...'.

Een gecoördineerde en zeer pragmatische benadering van informatiebeleid is te vinden bij een federatieve organisatie die regelmatig door de centrale overheid en de Europese Commissie wordt gehoord, de *Confederation of Information Communication Industries* (CICI) die de meest uiteenlopende belangen behartigt en in zich verenigt (zie verder 5.3).

Gelet op de hiervoor geschetste vergaande decentralisatie van verantwoordelijkheden in het kader van bibliotheken (universiteiten voor de universiteitsbibliotheken en lokaal bestuur voor de openbare bibliotheken) is het nationaal bibliotheekbeleid geconcentreerd op een beperkt aantal sectoren.

De ministeriële verantwoordelijkheden strekken zich vaak alleen maar uit over het Engelse gebied. De wetgeving van Engeland en Wales komen overeen; in Noord-Ierland en Schotland gelden afwijkende regels en afspraken.

Met deze kanttekeningen kan de rol van de overheid inzake bibliotheken als volgt worden gekenschetst.

■ *The Office of Arts and Libraries* (OAL) is gehecht aan de minister voor Kunsten die verantwoordelijk is voor de Public Libraries and Museums Act van 1964. Voornaamste beleidsuitgangspunten voor dit departement zijn:

- stimulering van samenwerking tussen openbare bibliotheken en andere bibliotheeksectoren en organisaties in de publieke sector;
- bevordering van de totstandkoming van joint ventures met de private sector (uitgevers);
- creëren van voorwaarden voor inkomstenwerving door bibliotheken;
- uitbesteding van informatiediensten aan de private sector.

De directe verantwoordelijkheid/beleidsbeïnvloeding is bij de volgende activiteiten herkenbaar:

- Public Library Development Incentive Scheme. Over een periode van drie jaar (1988/89-90/91) stelt de minister jaarlijks £250.000 beschikbaar voor nieuwe activiteiten en innovaties ter verbreding van openbare bibliotheekdiensten in Engeland.

In de vorm van Call for Proposals (openbare inschrijving) kan worden ingeschreven om van deze incidentele subsidies gebruik te kunnen maken. Het R&D-department van de British Library beheert dit project namens de minister voor Kunsten.

- Het toezicht op het wettelijk depot berust bij de minister. Een verplicht exemplaar gaat naar de British Library; een aantal andere bibliotheken (zie 5.1) kunnen een depot-exemplaar op verzoek krijgen.
- Het Office of Arts and Libraries financiert uitsluitend de British Library (zie verder 5.3) en heeft R&D-fondsen ter beschikking voor eigen onderzoek.
- Een adviesraad *Library and Information Services Council* (LISC) ondersteunt de minister. Het secretariaat van de Raad wordt verzorgd door het OAL. Ook in Noord-Ierland, Schotland en Wales zijn LISC's. Getracht wordt zoveel mogelijk samen te werken.
- De minister behartigt de nationale liaison voor het EG-actieplan voor bibliotheken.

■ *Department of Trade and Industry* coördineert de activiteiten met betrekking tot de commerciële informatiesector.

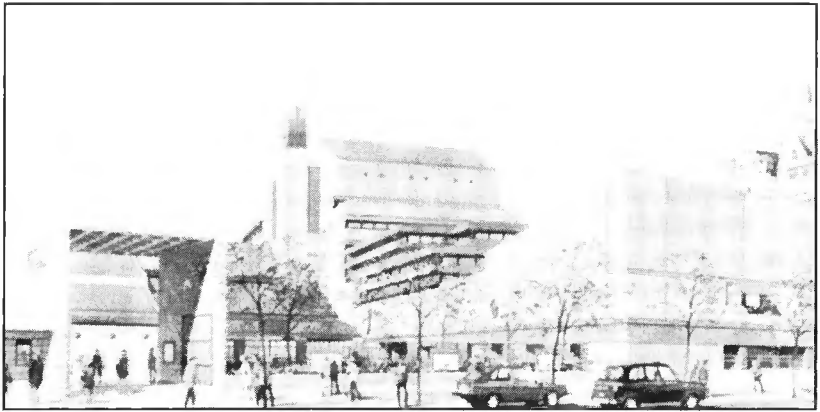
De overheidsinformatievoorziening en de privatisering daarvan vallen tevens binnen de verantwoordelijkheid van dit departement.

■ De rol van het *University Grants Committee* (UGC) die sinds 1919 de intermediair is tussen regering en universiteiten (met als belangrijke taak de nationale controle over de financiering van de universiteiten en dus de universiteitsbibliotheken) is sterk veranderd. Tot 1964 was de onderhandelingspartner voor het UGC het ministerie van Financiën, sindsdien is dat het *Department of Education and Science* (DES). Het beleid is er thans op gericht een grote differentiatie tussen de universiteiten aan te brengen waardoor ook de universiteitsbibliotheken wat betreft de collectievorming tot afspraken voor afstemming zouden moeten komen. Ook het eertijds in Groot-Brittannië geïntroduceerde begrip 'self-renewing-library' ('... a library of limited size in which beyond a certain point material should be reduced at a rate related to the rate of acquisition...')²¹ doet weer opgeld.

5.3 Nationale coördinatie en stimulering

Coördinatie en samenwerking vinden in Groot-Brittannië plaats op basis van (gezamenlijke) initiatieven uit het operationele veld, te weten de instellingen. In dit verband zijn in par. 5.1 de verschillende samenwerkingsverbanden veelal in een netwerkorganisatie of -kader reeds aangegeven. In het kader van het nationaal bibliotheekwezen is er in principe maar één overheidsorganisatie om de implementatie van beleid effectief te begeleiden en te coördineren, de British Library. Hierna wordt nader ingegaan op de rol en positie van de British Library en wordt een aantal coördinatie- en stimuleringsactiviteiten belicht van het georganiseerde veld van de informatieverzorging waarbij de invloed van en op het bibliotheekwezen aanwezig is.

■ De British Library vervult een belangrijke centrale rol in het nationaal bibliotheekwezen. In de context van deze rapportage is met name de stimulerende rol van belang binnen de door de overheid aangestuurde R&D-activiteiten. De voorbereidingen op het jaar 2000 zijn binnen de British Library op gang gekomen, een aantal strategische uitgangspunten is geformuleerd.

'An artist's impression of the new building at St. Pancras'

De British Library – opgericht op 1 april 1973 –²² is ontstaan uit een samenvoeging van een aantal instituties (British Museum Library, National Reference Library of Science and Invention, National Central Library, National Lending Library for Science and Technology, British National Bibliography).

De centrale doelstelling is: '... to preserve, develop, exploit and promote the combined resources of its collections and its facilities for reference, document supply, bibliographic research and other services for the best benefit, both now and in the future, of scholarship, research, industry, commerce and other major categories of information users ...'.²³

Als één van de grootste bibliotheken ter wereld²⁴ tracht deze bibliotheek zijn naam als Nationale Bibliotheek waar te maken.

N.B. de positie van het *Document Supply Centre* (DSC in Boston/Spa) op het gebied van documentlevering en leenverkeer is binnen de British Library wellicht de meest spectaculaire en bepaalt de belangrijke internationale positie van de British Library ten opzichte van een aantal andere bibliotheken in de wereld. Het aantal aanvragen stijgt jaarlijks met ± 100.000. (Zie schema blz. 43.)

THE BRITISH LIBRARY

Some Key Facts 1987-88

Total holdings	over 18 million volumes (or equivalents)
Miles of shelving	376
Expenditure	£68.2 million
Number of staff	2,466
Number of main locations	12
Number of buildings occupied in London	18
Items received at Copyright Receipt Office	353,841
Total BNB/MARC records produced	80,427
Documents/loans supplied by Boston Spa	3,229,812
Reader/listener visits	343,866
Number of items conserved/preserved	129,818
Total expenditure on external research	£1,545,000

Cijfers van de British Library 1987-1988

Het beleidsuitgangspunt van de British Library wordt aan de hand van een aantal functionele doelstellingen – verkort weergegeven – als volgt ingevuld:

- 1 garanderen van de beschikbaarheid van al het vastgelegde Britse materiaal
- 2 garanderen van de beschikbaarheid van het buitenlandse materiaal dat, op nationaal niveau van belang is
- 3 verzorgen van gecentraliseerde documentverstrekking
- 4 verzorgen van een zo groot mogelijke toegankelijkheid van de collecties
- 5 creëren en beschikbaar stellen van bibliografische gegevens van het Britse en buitenlandse materiaal
- 6 op de hoogte houden van andere bronnen elders in Groot-Brittannië en daarbuiten

- 7 opsporen van prioriteitsgebieden voor onderzoek en ontwikkeling, ondersteunen door middel van financiering van R&D-projecten, verspreiden van de resultaten
- 8 begeleiden van die bibliotheken die kunnen bijdragen aan de nationale collecties.

De centrale rol op het gebied van onderzoek en ontwikkeling voor de informatieverzorging is door de centrale overheid gelegd bij de British Library. Het *Research and Development Department* geeft hieraan vorm.

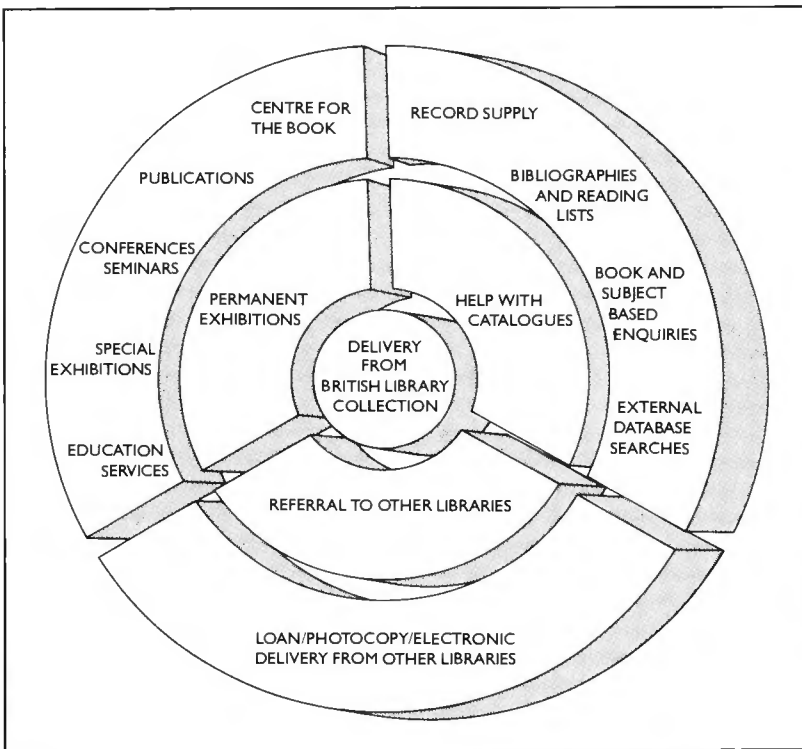
De centrale doelstelling is '... to provide financial support for research and development projects relating to information problems (including library-related problems). We do not undertake research ourselves and our work is not primarily aimed at the needs of the British Library, but it is intended to benefit the whole of the UK library and information system and its users...'.²⁵

Uit deze omschrijving valt af te leiden dat de taken van het R&D department het aandachtsgebied van de nationale bibliotheek te buiten gaan. Het moet dan ook gezien worden als een intermediair/agency door de centrale overheid gedetacheerd bij de British Library. De onafhankelijkheid van dit instituut is vastgelegd in een Memorandum of Understanding met de overheid ten tijde van de oprichting van dit instituut op 1 april 1974, een jaar na de start van de British Library.

De doelgroep is de informatie- en bibliotheekgemeenschap, de strategische nadruk van de gekozen prioriteitsgebieden 1989-1994 ligt duidelijk op informatie-georiënteerde onderwerpen (zie bijlage 4).

Eind 1989 is een grootscheeps onderzoekprogramma opgezet 'Information UK 2000' waarin zal worden nagegaan welke ontwikkelingen/trends er tot het einde van deze eeuw en daarna van invloed zullen zijn op de wijze waarop informatie wordt gegenereerd, verwerkt, opgeslagen en gebruikt. Dit programma wordt door het Research and Development Department gefinancierd en begeleid. In december 1990 zullen de resultaten worden gepubliceerd. Een van de elf onderwerpen heeft betrekking op de wijze waarop bibliotheken en archieven informatiediensten verzorgen, en de rol van het management en de organisatie in het bijzonder.

De British Library is met veel van zijn activiteiten sterk gericht op het jaar 2000. Een aantal feiten geeft daar blijk van: – aan de intentie van het *nieuwe gebouw van de British Library* in St. Pancras in Londen ligt een motief ten grondslag dat – vrij vertaald – neerkomt op het met de nieuwbouw van de nationale bibliotheek willen onderstrepen van het blijvende belang van het geschreven woord voor het culturele en economische welzijn van de maatschappij.

Ontwikkelingsplan van de British Library schematisch weergegeven

In het jaar 2000 zal de British Library opereren vanuit St. Pancras en Boston Spa, twee locaties in plaats van de elf locaties van nu. Een en ander zal grote organisatorische en fysieke gevolgen hebben voor het functioneren van de British Library. Er was echter alle aanleiding om de verspreide en anderssoortige diensten binnen het conglomeraat, dat de

British Library vanaf de oorsprong eigenlijk is, zoveel mogelijk te integreren.

in zijn strategisch plan²⁶ schetst de British Library zijn hoofddoel voor het jaar 2000 als kennisbevordering = de levering van documenten uit de Britse collectie.

Een direct afgeleide doelstelling voor de toekomst is het uitvoeren en bevorderen van onderzoek inzake de collectie, het behoud, de communicatie en het gebruik van kennis. De British Library ziet zich als een voortrekker in de vernieuwing van het nationaal bibliotheekwezen en streeft daarbij niet zozeer naar het in huis hebben van alle kennis (collecties) maar naar het toegang verschaffen tot alle kennis.

Vanuit de opvatting van de nationale taak zal prioriteit worden gegeven aan de toepassing van nieuwe informatietechnologie, de consolidering van de British Library als belangrijk knooppunt in het nationale en internationale netwerk en aan de Europese samenwerking. Ondanks de grootse plannen rond de nieuwbouw en de innovatie van de dienstverlening is ook de British Library slachtoffer van de teruglopende middelen. De financiering van de nieuwbouw impliceert beperkingen ten aanzien van de ontwikkeling en de conservering van de huidige collecties. De British Library heeft om een en ander te kunnen opvangen in 1987 een onderzoek gestart naar aanpassingen in het acquisitiebeleid en in het beleid met betrekking tot de permanente bewaring van het materiaal.²⁷

■ Ter stimulering van de samenwerking tussen alle typen bibliotheken is in mei 1989 de *Library and Information Co-operation Council* (LINC) gevormd met als doel via samenwerking en partnership de effectiviteit van de bibliotheek- en informatiesector in Groot-Brittannië te verhogen. Specifiek gaat het dan om samenwerking tussen de British Library, de regionale bibliotheeksystemen (zie 5.1) en andere nationaal van belang zijnde instellingen. Overkoepelende bibliotheekorganisaties, beroepsverenigingen, de overheid in de vier delen van Groot-Brittannië zullen in het werk van de raad participeren. Een belangrijk item waaraan gewerkt zal worden, is de totstandkoming van *Library and Information Plans* (LIPS) waarbij ook de private sector wordt betrokken en een *National Library Plan*.

■ Op het niveau van de centrale overheid wordt de interdepartementale coördinatie geregeld in de *Interdepartmental Co-ordinating Committee for Scientific and Technical Information* (ICCSTI). Deze commissie valt onder het Office of Arts and Libraries (zie 5.2).

Naast de departementale vertegenwoordiging hebben hierin zitting overheidsorganisaties die belang hebben bij informatiebeleid zoals wetenschappelijke onderzoekinstellingen, de Atomic Energy Authority en de British Library. Over de effectiviteit en de invloed van deze gemengde coördinatiecommissie lopen de meningen uiteen. De frequentie van de bijeenkomsten lijkt terug te lopen.

■ Een gezaghebbende federatieve organisatie die overzicht tracht te houden op het totale informatiebeleid (dat uitsluitend bestaat uit meerdere beleidsuitgangspunten vanuit verschillende facetten en sectoren) is de eerder genoemde Confederation of Information Communication Industries (CICI).²⁸ De belangrijkste verenigingen en organisaties van de Britse informatie-industrie als leveranciers, en organisaties uit de publieke sector als afnemers van informatie zijn in de CICI vertegenwoordigd.

De organisatie is in 1984 opgericht toen overheid en veld gezamenlijk constateerden dat '... Better co-ordination of views across the sector was desirable, even though there would be some conflicts of interest ...'. Afstemming van initiatieven en concrete samenwerking tussen de private en de publieke sector worden binnen dit overleg mogelijk.

■ De rol van de beroepsverenigingen is in Groot-Brittannië van wezenlijk belang voor de richting waarin het bibliotheekwezen zich ontwikkelt. Van de activiteiten en initiatieven die op landelijk niveau worden ondernomen gaat een stimulerende en harmoniserende werking uit. Hun invloed manifesteert zich met name ten aanzien van de verbetering van de positie van de bibliotheek in de Britse informatiemarkt, de stimulering van onderzoek en de relaties met overheid en bedrijfsleven.

De belangrijkste zijn:

- *The Library Association* (LA), een officieel erkende beroepsorganisatie (Royal Charter in 1898) met ± 24.000 leden en een open lidmaatschap.

Hoofddoel is het verenigen van alle personen betrokken bij of werkzaam in het bibliotheekwezen en de bevordering van de beroepsstatus. De LA heeft twaalf regionale afdelingen en een groot specifieke werkgroepen.

- *The Institute of Information Scientists (ISI)* met \pm 2.000 leden en een open lidmaatschap.

Hoofddoel is de bevordering van standaards in de beroepsopleiding en het creëren van een beroepscode in het informatiewerk.

Ook deze beroepsorganisatie kent regionale afdelingen en specifieke werkgroepen.

- *The Association for Information Management (Aslib)* met \pm 2.000 lid-instellingen.

Hoofddoel is de stimulering van de rol van informatie in het economische, sociale en culturele bestel door effectief informatiemanagement te bevorderen.

Deze beroepsorganisaties worden regelmatig gehoord door de overheid en andere belanghebbende groeperingen. Zij zijn met de overkoepelende organisaties van wetenschappelijke en polytechnische bibliotheken verenigd in de *Joint Consultative Council (JCC)*.

5.4 Belangrijkste ontwikkelingen in nationale context

De reeds genoemde nieuwe ontwikkelingen rond de British Library zullen op het nationale vlak van belang zijn voor de relaties tussen de verschillende bibliotheeknetwerken die het Britse bibliotheekbeeld bepalen.

Op dit moment is in Groot-Brittannië een aantal nationale discussie-onderwerpen aan de orde die mogelijk de trend naar de toekomst kunnen aangeven. De problematiek rond de financiële positie van de universiteitsbibliotheken in een mogelijk nieuw universitair bestel is reeds aan de orde geweest in par. 5.2.

■ Het Green Paper inzake openbare bibliotheken

In februari 1988 presenteerde de Minister for the Arts het Consultative Paper inzake 'Financing our Public Library Service: Four Subjects for Debate'.²⁹

Aanleiding voor deze discussie is dat de Regering voorwaarden wil creëren voor de lokale openbare bibliotheekautoriteiten om inkomsten te genereren of te verhogen door middel van joint ventures met de private sector en om de bijzondere dienstverlening door te kunnen berekenen aan de klant.

Beleidsuitgangspunt van de Regering ten aanzien van openbare bibliotheken blijft '... to maintain a free basic library service at taxpayers' expense ...'.

De Regering stelde ten behoeve van een wijziging van de wet Public Libraries and Museums van 1964 de volgende punten ter discussie:

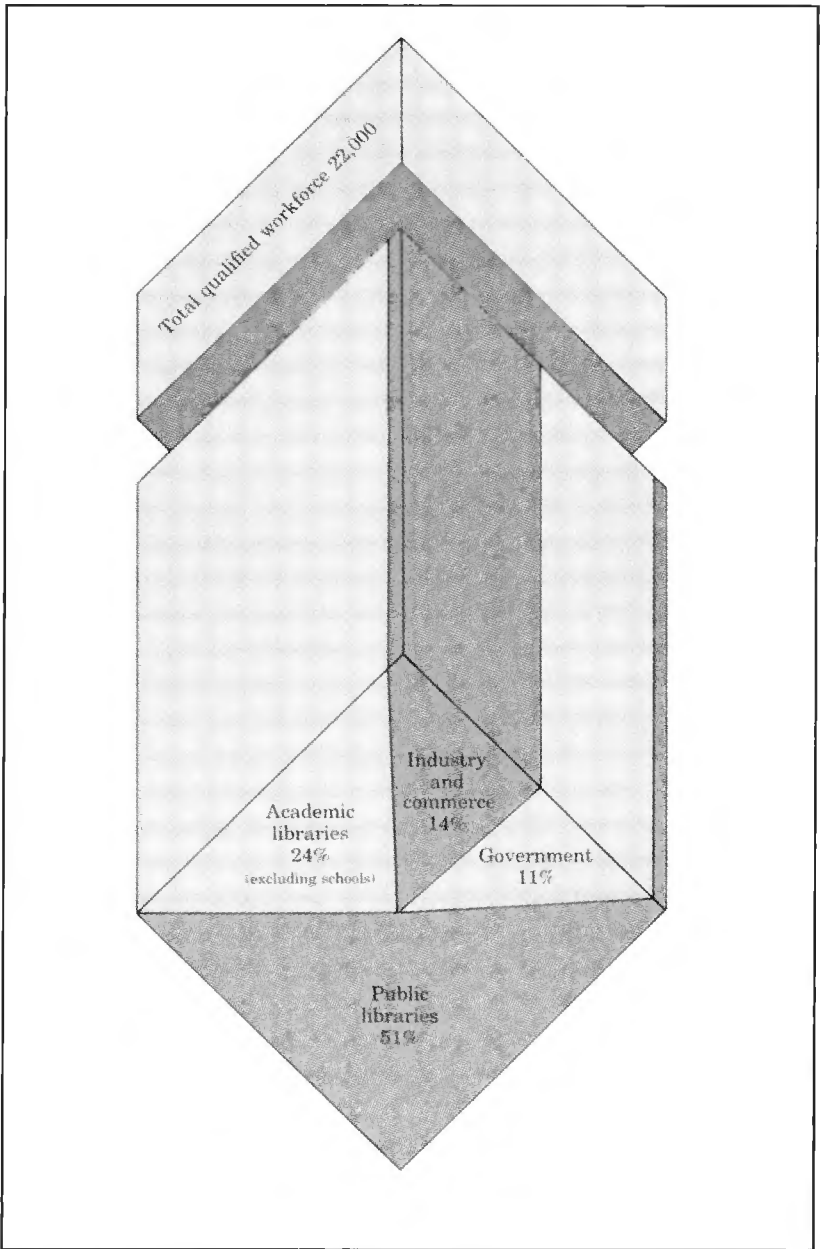
- meer kosten in rekening brengen; het middel om inkomsten te werven voor groei?
- joint ventures; het middel voor betere en meer gevarieerde dienstverlening?
- uitbesteding; het middel voor betere en kosten-effectieve diensten?
- afwijkingen, onverenigbaarheden en beperkingen in de huidige bevoegdheden.

Dit Green Paper is een aanzet voor een fundamentele discussie over de wijze waarop openbare bibliotheken in de toekomst moeten gaan functioneren. De principiële vraag waar ook de universiteitsbibliotheken mee worden geconfronteerd – zijn deze er alleen voor de universiteiten of maken zij primair deel uit van het nationale bibliotheek-systeem – speelt ook voor de openbare bibliotheken: zijn deze er voor de gemeente of regio of maken zij primair deel uit van het nationale bibliotheeksysteem.

Alle betrokken beroepsorganisaties en belangengroepen mengen zich in het debat, het zal nog enige tijd duren vóór er een duidelijke keuze zal zijn gemaakt.

■ Integratie van de beroepsorganisaties

De Library Association en Aslib hebben het plan opgevat om te zien op welke wijze de beroepsondersteuning in Groot-Brittannië beter tot haar recht zou kunnen komen. De – overigens verklaarbare – onevenwichtigheid ten aanzien van de bij deze organisaties aangesloten leden (van het totaal van de werkzame professionals – 22.000 – is ± 19.000 werkzaam in het bibliotheek- en informatiewerk) is één van de aanleidingen.

Waar zijn de bibliotheek-professionals werkzaam

De Library Association en Aslib met de medewerking van de derde belangrijke beroepsorganisatie – Institute of Information Scientists – hebben Prof. Wilfred L. Saunders opdracht gegeven een scenario te ontwerpen om tot hechte samenwerking te komen tussen de drie organisaties.³⁰ Dit belangrijke document dat de nodige stof heeft doen opwaaien is een actueel punt van discussie. Het zou te ver voeren uitvoerig op een en ander in te gaan. Professor Saunders heeft de voor- en nadelen van hechtere relaties tussen de drie organisaties op een rij gezet. Hij komt uit op de volgende aanpak.

- gepleit wordt vóór een versterking van de relaties, op welke wijze en tot op welke hoogte is de te beantwoorden vraag;
- voorgesteld wordt een volledige integratie ('unification') van de drie organisaties waarbij een aantal voorwaarden stringent zijn:
 - integratie van gelijke partners tot één organisatie van gelijke partners
 - compensatie van het (gedeeltelijke) verlies van autonomie in een evenwichtige nieuwe organisatie
 - een geheel nieuwe naam voor de organisatie
 - handhaving van de status van charter organisatie met de Royal Charter van de Library Association.

Bibliotheekbeleid wordt in Groot-Brittannië duidelijk onderscheiden van het ruime informatiebeleid. De centrale overheid geeft prioriteit aan die ontwikkelingen en vernieuwingen die de marktsector kunnen betrekken bij de bibliotheken. Gelet op de slechte economische situatie van het land is een algemene beleidslijn de gebruiker te laten betalen voor (overheids)diensten. Evenals in Frankrijk moet ook in Groot-Brittannië afgewacht worden wat de positieve effecten zullen zijn van de organisatorische en functionele veranderingen van de British Library.

6 De resultaten vertaald

Schaalgrootte alsmede de politieke en culturele verhoudingen in de beide onderzochte landen laten een vergelijking in algemene zin met de situatie in ons land niet toe. Evenmin is het goed mogelijk de gesignaleerde ontwikkelingen over te plaatsen naar de Nederlandse situatie.

Toch speelt zich in ons land op dit moment een aantal ontwikkelingen af die herkenbaar zijn terug te vinden in de onderzochte landen. Daarnaast kunnen wij lering trekken uit hetgeen in andere landen goed gaat of dreigt te mislukken:

■ In de sfeer van de openbare bibliotheken wordt door de minister van WVC een aantal beleidslijnen aangegeven waarin coördinatie, standaardisatie en samenwerking centraal staan. De financierings- en doorbelastingsproblematiek is ook in ons land een punt van discussie waarbij een afweging van rijks-, provinciale en gemeentelijke belangen aan de orde is. Keuzen rond de plaats van de openbare bibliotheek in het informatieveld moeten ook in ons land gemaakt worden. De nationale aanpak voor de innovatie van openbare bibliotheken in Frankrijk en de 'value-for-money'-gedachte in Groot-Brittannië verdienen grondige bestudering zodat de relevante ontwikkelingen geplaatst kunnen worden naast de ontwikkelingen in ons land.

■ Ook in Nederland wordt regelmatig de rol en positie van de universiteitsbibliotheek en de grote wetenschappelijke bibliotheken aan de orde gesteld. Het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen heeft met het Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan (HOOP) nieuwe ontwikkelingen in de infrastructuur voor het wetenschappelijk bibliotheekwezen geschetst, de implementatie van een en ander is een langdurig proces. De sterk in beweging zijnde situatie rond het wetenschappelijk bibliotheekwezen in Frankrijk en Groot-Brittannië zullen door het NBBI worden gevolgd. Te denken valt aan de ontwikkelingen rond de gedigitaliseerde documentlevering en de vorming van zwaartepunt collecties met oplossingen voor de wijze waarop of wel naar volledigheid van collecties wordt gestreefd of wel de wegwijs naar collecties wordt vervolmaakt.

■ De discussie omtrent de invulling van de nationale taken van de Koninklijke Bibliotheek en de daarmee samenhangende positiebepaling in het Nederlandse bibliotheekveld is in volle gang.

Een interessante parallel is aanwezig in Frankrijk en Groot-Brittannië met de nieuwbouw en reorganisatie van de nationale bibliotheken aldaar. De voortgang van het project Bibliothèque de France en van het project British Library in St. Pancras zullen gevolgd worden om te zien hoe de verschillende plannen in hun uiteindelijke vorm zullen worden gerealiseerd en met welke gevolgen.

■ De discussie rond het wel of niet bestaan of realiseren van een nationaal stimuleringsbeleid, nationaal informatiebeleid of nationaal bibliotheekbeleid is niet eenduidig weer te geven en nog minder ‘verplaatsbaar’ naar een Nederlandse context. Wel duidelijk is dat zo pragmatisch mogelijk moet worden gewerkt, én van overheidszijde én van de kant van het operationele veld.

■ In relatie met dit laatste kan na het verrichte onderzoek worden geconstateerd dat de gesprekspartners de in Nederland gecreëerde organisatorische infrastructuur (de nationale organisaties) een ‘benijdenswaardige’ invulling voor coördinerende, stimulerende, initiërende taken vonden. Zowel in Frankrijk als in Groot-Brittannië is een situatie met een NBBI, KB, PICA en NBLC – die op grotere afstand van de overheid verkeren dan vergelijkbare organisaties in de twee genoemde landen – niet goed denkbaar. De rol van de British Library komt wellicht het beste tegemoet aan de wens om duidelijke scheidslijnen en verantwoordelijkheden te kunnen herkennen in bibliotheekland. Desondanks zijn er ook geluiden dat zelfs het Research and Development Department van de British Library te sterk afhankelijk is van de centrale overheid en uitsluitend een uitvoerende taak heeft. Prioriteiten voor onderzoek worden door het ministerie bepaald, de British Library ordent en rangschikt en begeleidt. Een grotere onafhankelijkheid ten aanzien van R&D-stimulering en -prioriteitsbepaling zou het Britse bibliotheek- en documentatiewerk ten goede komen.

Indien er in Nederland een grotere samenhang en een soort verplichting tot afstemming en samenwerking zouden bestaan

bij het aantal nationale organisaties dat van belang is voor het brede terrein van de bibliotheken, dan zou het beeld voor de buitenwacht niet alleen ideaal lijken maar ook werkelijk zijn.

■ De regionale ontwikkelingen in beide landen lopen duidelijk voorop op de regionale initiatieven en plannen in ons land. Het stimuleren van intensieve samenwerking tussen bibliotheken onderling alsmede met de branche-organisaties in de private sector zou de consequenties van toenemende bezuinigingen in ons land wellicht wat kunnen verzachten.

■ Duidelijk, centraal gestuurd en uitgevoerd R&D-beleid ontbreekt in de beide onderzochte landen. Een organisatie als bijvoorbeeld het NBBI als R&D-organisatie en liaison voor de Europese Commissie bestaat niet en zou ook niet passen in de weliswaar gewijzigde omstandigheden van de desbetreffende landen.

Wellicht kan Nederland hierin een voorsprong nemen door met de bestaande organisaties de keuze te maken te komen tot een landelijk afgestemde en gecoördineerde aanpak waarbij alle lijnen en verantwoordelijkheden verhelderd worden en keuzen zijn gemaakt omtrent de wijze waarop R&D wordt aangestuurd en gefinancierd.

■ De rol van de beroepsorganisaties en -verenigingen is met name in Groot-Brittannië vele malen prominenter dan in Nederland. Terwijl in Nederland de overheid toch ook 'op afstand' opereert of dat tracht te doen, zouden de condities er kunnen zijn om de in Nederland bestaande beroepsverenigingen een belangrijkere stem te geven. Dat vereist echter vooral afgestemd initiatief van de kant van de professionals zelf.

Noten

1. UNESCO, Guidelines on national information policy. UNESCO 1985.
2. John Gray; National Information Policies; problems and progress, Mansell Publishing Ltd. 1988.
3. FID Occasional Paper Series 2; national information policies, FID 678, 1989.
4. Situation und Entwicklung der Bibliotheken in Frankreich / Jean Goasguen. In: Bibliothek Forschung und Praxis, Jrg. 14, 1990. Nr. 1.
5. Englische Universitätsbibliotheken / Elisabeth Niggemann. In: Bibliothek Forschung und Praxis. Jrg. 13, 1989. Nr. 2.
6. Europese Almanak 1990.
7. 'Objectif Lecture', 2e édition, mise à jour 1989. Ministère de la Culture et de la Communication, des Grands Travaux et du Bicentenaire, Direction du Livre et de la Lecture.
8. Les Bibliothèques en France. Denis Pallier. In: IFLA Journal 15 (1989) 2.
9. Bibliothekswesen in Frankreich; eine Einführung. Elisabeth Simon. 1986. K.G. Saur Verlag KG.
10. Bulletin des Bibliothèques de France. Themanummer: Dossier Décentralisation. Jrg. 35 (1990), nr. 1.
11. Bibliothèques Universitaires et de Grands Etablissements. Brochure juli 1989. Ministère de l'Education Nationale etc.
12. Ministère de la Culture, de la Communication, des Grands Travaux et du Bicentenaire. Brochure, recent.
13. Bibliothèque Nationale, brochures van 1988 en 1989.
14. Journal Officiel de la République Française, 24 octobre 1989, pag. 13317-13318.
15. Propositions pour une grande bibliothèque; rapport au Premier ministre. Patrice Cahart-Michel Melot, La documentation française, 1989.
16. Etablissement Public de la Bibliothèque de France, Juin 1990.
17. Libraries and Information in Britain. The British Council, 1987.
18. Report by the Minister for the Arts on Library and Information Matters during 1989. London HMSO, March 1989.
19. Bibliothekswesen in England; eine Einführung. Elisabeth Simon. 1985. K.G. Saur Verlag KG.
20. Uit: National Information Policy in the UK. Ian Malley. IMPC, 1988.
21. University Grants Committee: Capital provision for university libraries. Report of a working party. London 1976.
22. The British Library; a guide to its structure, publications, collections and services. Alan Day. The Library Association, London, 1988.
23. The British Library; a Future Scenario. Kenneth R. Cooper. In: Nationalbibliotheken im Jahr 2000. Buchhandler-Vereinigung GmbH, Frankfurt am Main, 1988.
24. The British Library. Fifteenth Annual Report 1987-1988.
25. Brochure van de British Library, 1990.
26. Gateway to knowledge. The British Library, Strategic Plan 1989-1994, 1989.
27. Selection for survival; a review of acquisition and retention policies. The British Library 1989.

28. Policy Statements. The British Information Industries; towards national information policies. CICI. november 1989.
29. Financing our Public Library Service: four subjects for debate, a consultative paper. Presented to Parliament by the Minister for the Arts by Command of Her Majesty, February 1988.
30. Towards a unified professional organization for library and information science and services; a personal view. Prof. W.L. Saunders. Viewpoints in LIS 3. LA, 1989.

Bijlage 1

Check-list/questions

Le système bibliothécaire en France
Position du système national des bibliothèques dans le cadre de la politique en information.

Les thèmes spécifiques à examiner seront les suivants.

- 1 la situation administrative; les perspectives et les points faibles
- 2 les objectifs de la recherche et du développement; les plans nationaux et régionaux
- 3 les services communs de l'administration et le phénomène de la décentralisation
- 4 les associations professionnelles

1

L'administration

- 1.1 le choix d'une politique nationale: d'information, d'informatique, des bibliothèques
- 1.2 les mécanismes de coordination et de harmonisation au niveau interministériel:
 - Ministère de l'Éducation nationale
 - Ministère de la Culture
 - Ministère de la Recherche et de la Technologie
- 1.3 les fonctions de la Direction du Livre et de la Lecture
- 1.4 les fonctions de la Délégation à l'Information Scientifique et Technique
- 1.5 le contexte de la réorganisation annoncée en mai 1989 de la DBMIST et la faisabilité de la politique prévue, c.-à-d. celle du '... développement des bibliothèques et de l'information scientifique et technique des enseignements supérieurs ...'

- 1.6 l'importance ou la prédominance de IST vis-à-vis du patrimoine de la Bibliothèque Nationale et de la Bibliothèque de France
- 1.7 si l'on aurait pu répartir dès le début les responsabilités de l'administration au niveau du gouvernement, quelle approche auriez-vous choisie
- 1.8 le dialogue avec le secteur privé

2

La recherche et le développement

- 2.1 quel-est l'impact d'un plan national et ou régional pour la recherche et le développement en science de l'information pour les bibliothèques en France
- 2.2 les buts et les types de la recherche (fondamentale et appliquée)
- 2.3 la position de l'Ecole Nationale Supérieure des Bibliothèques et l'école prévue des Sciences de l'Information et des Bibliothèques
- 2.4 la position des universités individuelles, du CNRS, du CNET, de l'INRIA (et autres) et la coordination entre les deux ministères chargés de la politique en recherche de l'information
- 2.5 la coopération nationale et internationale
- 2.6 la responsabilité centrale/nationale (des instituts ou des organismes centraux) pour la stimulation de projets innovatifs dans le domaine d'IST et les méthodes de financement et subvention
- 2.7 la prolifération des systèmes automatisés et des réseaux informatisés
- 2.8 l'influence du secteur privé

Les services communs, la décentralisation et la coopération

- 3.1 la position de la Bibliothèque Nationale au premier plan
- 3.2 le fonctionnement des Bibliothèques Municipales et des Bibliothèques Centrales de Prêt
- 3.3 la position des Bibliothèques publiques
- 3.4 les effets des lois de décentralisation quant aux collectivités territoriales; la politique contractuelle
- 3.5 le nouveau rôle de l'Etat dans cette évolution: de financier, de contrôleur, d'initiateur de programmes nationaux
- 3.6 la relation entre les programmes régionaux et nationaux
- 3.7 l'importance de l'Institut de l'information scientifique et technique INIST du CNRS dans le domaine des bibliothèques spécialisées et dans le domaine total du transfert d'IST
- 3.8 l'action de la coopération nouvelle à cause du changement du cadre administratif français
- 3.9 la division des tâches entre l'INIST, SUNIST, FOUORE, TRANSDOC, etc. Les réseaux. Les relations avec les CADISTS
- 3.10 la réalisation et la responsabilité centrale ou divisée du catalogue collectif national pour le signalement (et indexation), la localisation et la commande de tous les ouvrages
- 3.11 la collaboration avec le secteur privé

Les associations professionnelles et la formation professionnelle

- 4.1 le rôle et l'influence des associations professionnelles dans les domaines suivants:
 - coopération
 - formation
 - promotion de la profession
 - promotion de l'utilisateur
 - amélioration du mécanisme de l'offre et de la demande
- 4.2 les qualifications du personnel professionnel
- 4.3 les efforts des associations professionnelles (ABF et ADBS) quant'à la recherche et le développement
- 4.4 la coordination avec les autres parties intéressées:
 - éditeurs
 - fournisseurs d'information en ligne
 - industriels
 - partenaires institutionnels
 - organisations internationales
- 4.5 le rôle envers la modernisation et les réseaux informatisés

Checklist/questions

The national library system in Great-Britain

Position of the national library system within the framework of a national information policy with an emphasis on:

- 1 the relation between government and the executive organizations;
- 2 the responsibility for initiating, coordinating, stimulating and executing of R&D-programs;
- 3 the role of the professional organizations/education and training.

1

Government and the executive organizations in the public sector

- 1.1 Is there a national information policy?
- 1.2 Who is responsible for it?
- 1.3 What makes the information policy exclusive, e.g. Information Technology; what items within information policy would be most fit for a national policy approach?
- 1.4 What influence/power is needed or existing in order to create an operational information policy (a policy that is acceptable to the professional field)?
- 1.5 Is a national library policy more feasible than a national information policy (the private sector is not willing to adapt to government policy)?
- 1.6 What are the coordinating bodies (also interministerial) at the government-level for the execution of the national information policy/the national library policy?
- 1.7 How is the private sector being involved?
- 1.8 If one could start from scratch how would responsibilities be divided?

Note: Ministries involved:
Ministry for the Arts; BL, public libraries, Legal Deposit;
Ministry of Education and Science; academic libraries;
Ministry of Trade and Industry; information industry.

2 Responsibilities for and execution of R&D-programs

- 2.1 Who is responsible for the drafting (initiating, stimulating) of R&D-programs in the field of library- and information- services (LISC, and others)?
- 2.2 What mechanisms are available for the coordination of the execution of these programs (at the government and executive level)?
- 2.3 What are the level of and the extent to which cooperation in the execution of R&D-programs and -projects takes place?
- 2.4 What organizations play major roles in the R&D-field (universities, professional schools, libraries and their cooperative bodies)?
- 2.5 How are priority needs being identified; who are the main funding parties?
- 2.6 What is the position of the British Library as a 'center of excellence'?
- 2.7 What is the role and influence of CRUS and UGC?
- 2.8 How is the private sector being involved?

Professional organizations/education and training

- 3.1 What is the role and position of:
 - Aslib
 - Institute of Information Scientists
 - Library Association
 - Sconul
 - Publishers Association
- 3.2 Has the pamphlet of Professor Saunders 'Towards a unified professional organization for library and information science and services' already led to fruitful debate and if so, with what results?
- 3.3 Is cooperation between libraries mostly being stimulated by the professional organizations or are there also spontaneous initiatives from (any) individual libraries?
- 3.4 What is the national/regional impact of SWALCAP, BLCMP, LASER and others? Does this kind of cooperation have generally accepted standardizing effects? Does cooperation have spin-offs like organizational models, harmonization of methodology, etc.?
- 3.5 Who are the main partners in national or regional networking?
- 3.6 Is the level of cooperation between public, academic and special libraries high or low and what are the reasons for that situation?
- 3.7 What is the influence of government and professional organizations on the education- and training-institutions?
- 3.8 Is there a competition (rivalry) between the training- and education-programs of the professional organizations and those of the library schools and universities?

Other items of interest

- a. Is there a national coordination (mechanism) for documentation projects and for the automation of libraries at a national level?
- b. What is the national position of the national libraries of Ireland, Scotland and Wales?
- c. Are there any centralized responsibilities for public and special libraries (apart from Government responsibility)?
- d. What bodies foster international cooperation?
- e. Networking is not exclusively a matter of connecting computers but of connecting people and viewpoints.
- f. UK 2000.
- g. Is policy only effective when it is coupled with money?
- h. Academic, public and special libraries are more and more being amalgamated. Is this indeed a fact and what causes this situation?
- i. What are your views on information becoming a tradeable product and being treated as a full-fledged economic factor?
- j. Existence of technical infrastructure is a critical determinant for success in information transfer in the next century.
- k. If there would be one central organization for (policy and) R&D what would be its main objectives:
 - identify priority needs
 - provide support (financial, organizational, professional)
 - disseminate results?
- l. What are your views on international cooperation as foreseen in the Actionplan for Libraries of the EC?
- m. The constraints with which libraries have been and will be confronted are:
 - growth of publications (scientific and ...)
 - increasing specialization of research (and need to apply in industry and science)
 - increasing diversification of demand (the critical user)
 - decreasing of funds and subventions (the private sector takes over?).
- n. A national library policy is to be separated from a national information policy. Policymakers will have to make a clear choice.

Bijlage 2

Lijst van gesprekspartners tijdens het verkennend onderzoek naar de structuur van het nationaal bibliotheekwezen in Frankrijk en Groot-Brittannië

Frankrijk

M. Marc Chauveinc	Inspecteur Général des Bibliothèques, Ministère de l'Éducation Nationale
M. Serge Chambaud	Mission Musées, Ministère de l'Éducation Nationale
Mme A. Chevallier	Bibliothèque Nationale
Mme Danset	Association des Bibliothécaires Français
Mme C. Deschamps	Bureau de la Modernisation des Bibliothèques, Ministère de l'Éducation Nationale
Mme C. Freschard	Centre National Catalogue Collectif National des Publications en Série
M. Frédéric Saby	Direction du Livre et de la Lecture, Ministère de la Culture
Bureau de Presse	Bibliothèque de France

Groot-Brittannië

Mr. John C. Gray	voormalig adviseur Ministry for the Arts
Mr. Chris C. Leamy	Office of Arts and Libraries
Mr. Tony Loveday	voormalig voorzitter van Standing Conference of National and University Libraries
Mr. Brian J. Perry	Research and Development Department, British Library
Mr. Ross Shimmon	The Library Association

Bijlage 3

'International Monitor'^o; a research project of NBBI^{oo}
(Netherlands Organization for Libraries and Information Services)

An investigation into the infrastructure of the national library system in France and in the United Kingdom

Objective

The project would have to result in:

- 1 insight in the developments in the national library system in European countries which are trend-setting as to policymaking and operational experience;
- 2 knowledge about and understanding of the mechanisms and effects of national library policy on the library and information scene (LIS) and in particular on R&D activities;
- 3 dissemination of the results and their integration into the strategic planning of NBBI.

Background

A national library can play a determining role in the innovation of the library and information scene.

The technological achievements of our time have a challenging effect on the information-handling process. At the same time libraries are being confronted with:

- growing diversity of tasks and the related workload
- budgetary restrictions
- constantly changing demands and technical possibilities
- changing views of policymakers and progress in information science.

The LIS and national libraries in particular in the 21st century will have to cope with important factors:

- the demand for optimal access to all sources of knowledge and culture (national and foreign) is growing
- organizations in LIS will be expected to act as full-fledged intermediaries between source and seeker

- the supply-side must be influenced by improving the demand-side
- the technological progress needs to be integrated in the operational environment in order not to become outdated as a service.

In other words, LIS-organizations will have to make a choice: either they will remain exclusively a store of knowledge or they become more and more an active guide and gatekeeper and thereby add value to the collected knowledge.

In the Netherlands the infrastructure as well as the library operations will have to adapt to technological changes and new policy objectives.

Research on innovation will not be directed towards the creation of new technology but to its applicability in existing processes. The emphasis will be on social, organizational, technical and professional effects of the application of new technology and new procedures.

Outline definition

The study of the two countries will be divided into two parts:

- 1 looking at the coherence and coordination between national libraries and the library field as a whole
 - coordinating bodies, structures
 - division of tasks/shared activities, concentrated or decentralised systems and services
 - operational effect of the national institutions on the professional field
- 2 examining the intention and execution of 'national' R&D programs
 - main responsibility
 - government involvement
 - division of tasks between the national library, research organizations, government and universities (schools).

First approach

Setting up a permanent international monitor on the impacts of change in the LIS implies a phased approach and regular updating.

As a first step the survey on the national library system will be concentrated on the situation in France (representative of a centralized approach of policy and operations) and in the United Kingdom (representative of decentralized and partly privatized activity).

The first results of the study are to be presented by the beginning of May, 1990.

In the long term this study will be extended to a more detailed investigation of these countries as well as of others like the USA, the Nordic countries, the Federal Republic of Germany, Southern Europe.

The ultimate aim would be to draw an objective and thorough comparison between R&D-policy in the Netherlands and in other countries as to integrate results and establish a solid basis for strategic planning for R&D in the Dutch LIS.

The Hague, February 1990

° Apart from the item of national libraries, the overall project 'International Monitor' of NBBI will encompass other topics like the-state-of-the-art of Information Technology and specialised information services for trade and industry.

°° The Netherlands Organization for Libraries and Information Services has been established by the Dutch government as the organization responsible on a national level for research & development in the field of libraries and information services.

In close cooperation with other national organizations NBBI coordinates, promotes and stimulates information-handling activities for the professional, entrepreneurial and administrative use of scientific and technical information in the private and public sector. Its main activities include the identification and furthering of innovative projects. Its areas of action are being presented in an annual activity plan.

Recently NBBI on behalf of the Dutch government has been appointed as the national focus for the activities regarding the EC actionplan for libraries.

Bijlage 4

THE BRITISH LIBRARY

Research and Development Department

PRIORITIES FOR RESEARCH 1989-1994

The Research and Development Department, with the assistance of its Advisory Committee (ACORDD), has reconsidered the five-year plan for priorities in research which was issued in April 1985. In general we feel that the approach to priorities outlined in that document should remain as it stands, with only a few amendments. We will continue to try to ensure that the balance of our research reflects the major issues facing the library and information community over the next few years. Some broad areas of concern have been identified which the Department believes should guide the relative priorities designated to programmes of research and to new projects within programmes. The areas identified previously are still thought to be relevant. These are: the applications and implications of information technology for library and information services; the implications of information being treated as a tradeable commodity; and the effects of economic and social constraints on services. We also wish to stress the significance of management as another broad concept that permeates this area and to emphasise the importance within all programmes of considering the needs of the users of libraries and other information services. Accepting these as the major influences, the following programmes will be given priority.

- ★ Research into the applications and implications of information technology, including electronic publishing and library automation.
- ★ Industrial, business and commercial information research, bearing in mind the value of information for economic development.
- ★ Information policy research, including library policy and the economics of information, because of various developments which are affecting, or are likely to affect, library and information services.
- ★ Basic and strategic information research which examines the underlying principles of information storage and retrieval, with a longer-term aim of developing more effective systems.
- ★ Research into information handling in the humanities, particularly into ways in which new technology can be applied.
- ★ Educational research concerned with the whole process of finding, using, and communicating information, especially work in the further education sector and work relating to new curricula such as the GCSE.
- ★ Research into manpower, education, and training for the library and information profession, taking account of the changing nature of the work and of recommendations arising from earlier studies in this area.

2 Sheraton Street, London W1V 4BH General enquiries: Tel 01-323 7060 Fax 01-323 7251

- ★ **Library research** where such issues as the management of change and constraints on funding are important.
- ★ **Research aimed at improving library and information services through studying the needs of users of services, including researchers and practitioners in the pure, applied and social sciences, as well as the general public.**

The Department also attaches **priority** to the **dissemination of research results** which is an activity that must pervade all of our research programmes. The Department and those engaged in the projects we support have a responsibility to ensure the widest possible appreciation and take-up of results through publications, conferences, seminars, exhibitions and other appropriate methods. In future the Department will be looking for greater emphasis within research proposals on dissemination plans and on the expected benefits of the proposed research. We would also like to see research projects paying much greater attention to the economic implications of results.

Over and above these priorities the Department will seek to maintain programmes of work in the areas of information services to the library and information profession; conservation and preservation of library materials; and development projects. Within these, and other programmes, importance will be attached to projects which relate directly to the broad areas of concern. The Department will also continue to develop and maintain contacts with the international research community in this area. Particular attention will be given to liaison and co-operation with CEC initiatives.

The Department feels that this overall approach to priorities should cover the main topics where research can assist. Progress in these priority areas, and any new issues, will be assessed annually over the next five years and any modifications of priority that emerge will be announced. However, the Department stresses that it is always open to consider exceptional ideas for research in areas of librarianship and information science which are not included in this programme.

In addition to its research funding the Department is also responsible for administering the British National Bibliography Research Fund which supports research into bibliographic activities within the UK book world; for administering grants in support of other libraries, including awards from British Library funds and from the gift to the British Library from the Wolfson Foundation and Family Trust; and for administering the Public Library Development Incentive Scheme which is funded by the Office of Arts and Libraries. Further details of these activities can be obtained from the Department.

January 1989

onderzoek en tekst:
Madeleine A.M. Laqueur (NBBI)

vormgeving en omslag:
Ed Swart

tekstcorrecties:
Ingrid Monnichmann

zet- en drukwerk:
Kon. Drukkerij De Swart